

STERRENKIJKER

Vermomde Autobiografie. Copyright Stef Vancaeneghem.

1.

Je hebt behoorlijk wat boeken geschreven, begint het meisje. Toch staat je niet op de lijsten met Grote Namen die ik aan de Universiteit studeren moet. Neen zeg ik. Dat zal ook nooit. Mijn romans worden niet meer gedrukt. Zijn alleen nog te verkrijgen in tweedehandszaken. Ik ben tweedehands. Ik en niet alleen onbekend: ik ben ook een antiquiteit.

Ze spreekt me tegen. Ze heeft met mij te doen. Ik waardeer het. Maar ik weet al dat elke tegenslag me hoe dan ook sterker maakt.

De Standaard heeft mijn boeken toch lang vol lof besproken? Dat wel, sus ik haar. Lange tijd wel. En dat ze het verdienen verfilmd te worden. Wat gebeurde. En dan niet meer. Andere trends. Weg, dat oudbakken Flandre Profonde-gevoel. En komt er nog wat? vraagt ze. Neen. Ik heb nog wel dingen liggen. Maar bij mijn uitgever verkoop ik te weinig.

Laten we beginnen met een overzicht van uw oeuvre, stelt ze me voor. Oeuvre? Zeven romans. Dun. Drie theaterstukken. Een filmscenario. Samen zullen we het rijtje afgaan. Voor haar verhaal, over Onbekende Schrijvers in Vlaanderen. Ik ben de eerste in de rij. De onbekendste der onbekenden.

Mijn laatste honorarium bij Manteau bedraagt 1,56 euro. Dus je kan wel denken dat ik met een oplage van zeshonderd stuks geen enkele uitgever meer bekoren kan. Maar ik ben niet verbitterd, fluit ik haastig voorbarig leedvermaak terug. Ik ben integendeel heel blij dat ik die boeken heb kunnen publiceren. Ze doet alsof ze mij gelooft. Ik doe alsof ik het meen.

Ik ben zelfs best tevreden met de bescheiden respons erop. Aan de ene kant de belangstelling van een fideel lezerspubliek. Al blijkt dat net iets te beperkt om door te gaan. Aan de andere kant de waardering van de vakbroeders. Walter Van den Broeck, die in de Humo mijn laatste roman bij zijn eindejaarsvragen bij het beste rekent wat hij dat jaar gelezen heeft. Maarten 't Hart, die in Elsevier Madame Valentine heel mooi zegt te vinden. Het kaartje dat ik koester van mijn eigen idool Mark Uytterhoeven. Dus, troost ik mezelf tegen beter weten in, ik heb absoluut geen wrang gevoel. Absoluut niet. Ik zeg het net iets té nadrukkelijk. Ik heb toch alles kunnen schrijven wat ik wou?

Maar wat nu, vraagt ze. Scherp, schrander. Wat nu? Nu maakt het allemaal niet meer uit, maak ik mezelf wijs. Misschien ga ik die romans zelf wel nog eens in het Frans herschrijven. Bezigheidstherapie. Beter dan macramé. Voor de rest blijf ik ook altijd geboeid door toneel. Ik heb er mijn beste vrienden zitten. Groepsgevoel.

Geen enkele toegeving aan de gemakkelijkheid deed ik. Daar betaal ik dus nu de prijs voor. Liever dàt nog, dan dat ik me schamen moet voor een boek dat ik eigenlijk niet had willen schrijven. Een thriller. Of Het Grote Koersboek.

Koersboek? Ja, dat wilde één van die uitgeefdirecteuren. Dat ik na de verfilming van mijn debuutroman Het Grote koersboek van Vlaanderen schrijven zou. Maar ik zei dat ik dat niet wilde. Dat ik over tederheid schrijven wou. Hoe ze me toen waarschuwd. Dat 'tederheid niet verkoopt'. Mijn tol is die voor de tederheid die niet verkoopt. Ik schrijf vanuit mijn buik, zegt ik haar. Vanuit mijn hart.

Hoe kwam u ertoe te schrijven, vraagt ze. Dat ga ik je nu vertellen, zeg ik.

2.

'Die hemel dat is dikke zever om kinkels mee koest te hoeden. Uw vader zit onder de grond en engelen bestaan niet.'

Het is de eerste zin die me echt lekker ligt, ik sta welgeteld één vel ver. Zesendertig ben ik. Als ik dat boek nog schrijven wil, dan nu. Al vijftien jaar voed ik mezelf, gaandeweg mijn hele gezin, met stukken voor kranten waarin op woensdag de marktverse vis wordt verpakt. Een kopijpisser.

Nu, voor het eerst, tik ik wat ik zelf kwijt wil. Ik tik en tik en tik. Dagen aan een stuk door, halve nachten. Ik heb vrij op de krant, ben teruggekeerd naar mijn oude thuis. Ik heb er tijdelijk mijn intrek genomen in de kamer van zijn grootvader, waar de aftandse Remington sindsdien altijd onaangeroerd is blijven staan. Als een reliek.

Het tikken gaat hard en luid. Het versleten roodzwarte lint likt lang niet meer alle letters voluit. Ik kan me niet inbeelden dat ik dit alles, de Remington, deze kamer, voor goed loslaten kan eer alles geschreven is.

Op de wastafel het scheergerief, tegen de wand de boekenruggen. Ik droom mezelf schrijvend weg naar 'het aquarium' te midden van de weverij-ververij-spinnerij waarin grootvader op me wachtte na school.

'Toon mij uw devoirs. Dat ik zie of gij hier uw tijd niet zit te verdoen met naar het vrouwvolk zit te kijken'.

Het moet al die tijd in mij hebben gezeten, het komt nu opborrelen. Tien dagen later staat de laatste zin op het te gladde papier dat almaar vies wegvlekt. Bovenaan het flinterdunne verhaal, is het wel een verhaal, tik ik:

'Zonde van Nini'.

Ik wil dat zondebesef er zwaar in. Ik voel me schuldig aan alles. De dood van mijn vader. De dood van mijn grootvader. De ondergang van de fabriek. Het verdriet van mama. Zij: 'Boeken, boeken, altijd en overal boeken hier. Van boeken komt geen brood.'

Het geschrijf laat me niet meer los. Ik tik tot het klikt. Denk ik. Leg mijn huiswerk voorzichtig voor. Jan Wauters, de radioman, vraagt me waar de bovenverdieping blijft. Er is er geen. Jef Geeraerts plant de rechterwijsvinger op regel tien van pagina één.

'Hij hield van hun fleurige schorten en van hen. Zo kan je dat niet schrijven.'

Er is werk aan de winkel. Zeeën van werk. Wat wil ik eigenlijk vertellen? Heb ik een schrijfplan? Heb ik een plot? Is er research aan vooraf gegaan?

Hooguit heb ik wat in krantenarchieven gesnuffeld, naar het exacte verloop van het wereldkampioenschap wielrennen '63. Dat Henri Anglade en Rolf Wolfshohl opgeven. Dat Rik Van Looy tenslotte van achter het wiel van Gilbert Desmet wegschiet. Research?

Wat ik schrijven wil? Alles wat ik in mijn buik voel kriebelen. Het bekrompen en beschetten bourgeoismilieu dat me eerst verwent, dan verweekt, tenslotte verstikt. Het vernederende schouderklopjessysteem. Het gemaakte paternalisme. Meiden en knechten.

'Madame est servie.'

'Monsieur est ravi?'

Machtsmisbruik. Elitaire taalverhoudingen. Provincialistisch obscurantisme, op de grens van twee culturen. Ontluikende liefde. Heel veel begeerte. De primavera van het bestaan.

Carlos Alleene, uitzonderlijk erudiet boekenman en fidele compaan van altijd bij bladen en blaadjes, pikt mijn verhaal op. Hij bezorgt zijn typoscriptje ter lectuur aan Roger Binnemans, van alle uitgevermarkten thuis. Innemend man zoals er geen meer zijn, die mes nel een nachtelijk epistel pent. Ik geloof niet wat ik lees. Dat dit het debuut van het jaar wordt. Ik zweef. Mijn wereld wordt al te klein zie. Ik schuif: mijn schoenen uit. Een uitgever, een echte. Van romans. Kijk mama zonder handen.

Er volgt een vrolijk presentatiefeest. De Burgemeester van expojaar '58 geeft een dithyrambe weg. 'Moet ik voor zo'n onnozel dun boekken mijn hofstedeken in Kaprijke verlaten,' vraagt mijn kameraad Roger De Vlaeminck zich af. Jazzmuziek. Nonkels, tantes, vrienden, kennissen.

Een journalist wordt hier vanavond schrijver, zegt de burgemeester. Gebeurtenis! Geboorte! Tegen het ochtendgloren vraagt de schrijver geworden journalist zich af of hij niet beter, zoals Rik van Nini zoude gaen fietsen.

'Er zijn alvast drie boeken die de lezer voor de Boekenbeurs niet kopen moet,' zo boort de minzame Jos Borré in De Morgen zijn leesvoer van de week, vakkundig als steeds, de grond in. 'Want alle drie zijn ze Vlaamser dan goed voor ze is.'

Eén ervan is Zonde van Nini. Veel nostalgische inleving, dat wel. Zeer herkenbaar voor die tijd en dat milieu, jawel. Aardig en goedmoedig genoeg. Maar het verhaal heeft nauwelijks een dramatische ontwikkeling.

Het vertoont in de weergave van een tijdsbeeld en welomschreven taalidoom wel affiniteiten met Claus en Van den Broeck, maar heeft met zijn vertederende nostalgie veel teveel weg van 'Bij ons in het dorp van Cas Goossens.'

Mijn 'debuut van het jaar' ligt hiermee al meteen klaar voor de papierversnipperaar. Zorgvuldig sprokkel ik alle snippers.

'Walter van den Broeck heeft iets te zeggen. Het ontbreken van dat laatste maakt dit debuut volkomen overbodig', voegt Dirk Zwart er in het Nederlands Dagblad als goed brandhout aan toe.

'Meer dan een conversatie in standaard Vlaams is het niet', blaast Eric Rinckhout in NRC Handelsblad er meer vuur in.

'Teveel anekdotes en te weinig diepgang. Teveel clichés en te weinig persoonlijkheid. Veel ontwikkeling is er niet. Het hoofdpersonage dient slechts als aanleiding tot het vertellen van zoveel mogelijk anekdotes die zonder veel visie, structuur en diepgang opgestapeld worden tot een wankel geheel.'

Ik klasseer alles netjes in mapjes. Research, voor later.

Mijn uitgever belt me, enthousiast.

Veel pers, veel respons!

Ja, maar...

Als ze maar schrijven!

Hoewel...

Niks van aantrekken!

Het vreet je wel aan...

Zeveraars! Mierenneukers! Geneuzel in de marge!

Zou ik toch maar niet beter?

Voort schrijven godverdomme!

De uitgeverij stuurt me De Volkskrant waarin Martin Ruyter over een opmerkelijk debuut spreekt, 'De aanbiddelijke Nini' in vetjes zet. En de aanbeveling die Nederlandse bibliotheeklezers meekrijgen van ene M.C. Gielen-Meekel: 'Literair waardevol. Veelbelovend debuut.' Peter Elberse die in 'De Waarheid van Dees een Holden Caulfield maakt: een survivor vol existentiële twijfels.

Philip Vermoortel die in de Dietsche Warande & Belfort, gewaagt van de situationele humor van Claes, de soms karikaturale typenhumor van Boon, overgoten met Jerome K. Jerome en een snuifje Woodehouse. 'En voor een keer niet zoals een boer die kiespijn heeft,' grapt mijn immer spitse schrijfbroeder Piet De Moor er in Knack nog een lap op.

Ik durf de collega's op de krant al bijna onder ogen komen, kan hun leedvermaak aan.

'Wat denkt die wel?'

'Boeken schrijven?'

'Is meneer is te goed voor de gazet misschien?'

Met de ook debuterende Kristien Hemmerechts word ik geacht het Fnac-publiek te vertellen hoe het aanvoelt, debuteren in Vlaanderen. Het publiek: dertien mensen. Van wie twaalf voor supernova Kristien en één meneer die zich bij mij aanmeldt als de uitgever van Manteau.

Of ik er misschien eens wil over nadenken om over te stappen? Want Hadewijch is geen lang leven beschoren. Zeker weten. Manteau. Een jongensdroom. Mijn

grootvader kan ik het niet meer vragen.

Survivor vol existentiële twijfels. Die moet ik onthouden.

3.

‘Met zo’n naam moet je – doch dit terzijde – geen schrijver worden, maar een melkronde beginnen, of iedere week een klassieker winnen bij wielertoeristen van het Meetjesland, ik zeg maar wat.’

Aldus krijg ik van de door mij bewonderde Herman F.M. Brusselmans mijn weinig benijdenswaardige stek in ‘De Geschiedenis van de Wereldroman.’

‘Bal Masqué’, mijn pas verschenen tweede roman, is zo te lezen een ontzaglijke vod, een afgrijselijk gedrocht dat volgens de Mooie Jonge God der Vlaamse Letteren, tegelijk boekenrecensent van De Morgen, ‘in de likkende vlammen’ dient te worden gedropt.

Als toekomstig melkboer ben ik nog geen beetje van mijn melk. Een publieke boekverbranding – in onvervalste inquisitiestijl – en dat in je progressieve lijfkrant nog wel, het is niet alledaags.

Pijnlijker is, veel meer nog dan het dodelijk smalende hoongelach van de collega’s op de eigenste krant, vooral het besef dat de onnavolgbare auteur van ‘De man die werk vond’ met zijn genadeloze kritiek helemaal raak zit.

Ik weet al dat ik deze roman veel te haastig heb geschreven. Geforceerd op zoek als ik was naar de snelle opvolger voor mijn debuut. Zonder schrijfplan. Zonder afstand. Zonder incubatie. Overgeleverd aan de druk om de bescheiden doch welwillende respons op mijn debuut te beantwoorden met een tweede roman.

Wie zijn gat verbrandt, moet op de blaren zitten. Schrijven is een gevaarlijke bezigheid. Je kan je gemakkelijk aan je eigen boeken verbranden, zo te zien.

Dwars doorheen de pure taalkunst, de virtuoze vondsten, de heerlijk overdrijvende vormen, de schitterende schrijfroes van de razendsnel opgang makende Brusselmans wil ik echter vooral lezen wat er staat. En wat er staat klopt. Helaas en tot mijn schande.

Ik weet al dat mijn sleutelroman over de Wetstraat niet echt werkt, dat ik deerlijk mislukt ben in mijn opzet. Het heeft geen zin nu op de pianist te gaan schieten. Ik heb veel te weinig afstand genomen van de tien jaar Wetstraatjournalistiek uit mijn vorige bestaan waarin ik mijn broer en fotograaf heb zien doodgaan.

Het was allemaal veel te recent. Het zat nog te dicht op de wanhoop. De koleire was te groot. Ik wou al dat verdriet van me afschrijven. Ik wou de hypocrisie, het gekonkelfoes en de arrangementen doorprikken. Ik schreef wild om me heen. Ik doorprikte hooguit mijn eigen illusie, troostte alleen mezelf. Op de slechtst denkbare manier.

Tot overmaat van ramp schreef ik een donkere roman, in het zo al snel verzurende

Vlaanderen. Een boek dat om de juiste redenen wordt gekraakt, om de foute wordt gelezen. Zie je wel, de Wetstraat deugt niet. Ik bedoelde het als een scherpe ontmaskering van schone schijn. Het werd alleen een krampachtige karikatuur. Ik draag hooguit wat bij tot het doemdenken en de antipolitiek.

Een tijd loop ik met de idee om Brusselmans op te zoeken, in rennerstenuue. Hem met de glimlach een krat Stabilac te leveren. Doch er dient te worden voortgemolken.

Julien Weverbergh heeft Manteau verlaten, Houtekiet opgericht en een aantal auteurs van de Manteaustal meegenomen. Ruyslinck, Geeraerts en Vandeloo zijn gebleven. De nieuwe Manteau-directeur zit met een probleem van vergrijzing. Er moeten voldoende jonge auteurs zijn die de positie van 'topauteur' kunnen overnemen.

Alvast niet met een boek als Bal Masqué dus.

'Een vermomde autobiografie' schrijft Jos Borré erover in dezelfde Morgen waarin Brusselmans me die dag publiekelijk verbrandt. Borré heeft ooit voor Spectator geschreven. Hij meent in Bal Masqué een hoop figuren te herkennen die hij zelf nog als literair medewerker voor het blad op de redactie drie hoog aan de Brusselse Koningstraat heeft gecotoyeerd. Ook hij zit raak.

'Bal Masqué is afgeschreven van een niet gestructureerde maar wel zeer herkenbare werkelijkheid', schrijft Borré.

'Afwisselend grappig, kies en cynisch geschreven. De auteur heeft knap leren schrijven maar deze keer te weinig afstand genomen van zijn persoonlijke ervaringswereld. Zijn getuigenis is te zeer beïnvloed door persoonlijke verbittering om ofwel als aanklacht te functioneren ofwel een roman over Belgische politieke zeden te kunnen heden. De politieke bollebozen en ministeriële lakeien zullen alleen door insiders herkend worden. En de verontwaardiging over wat ze allemaal uitspoken is zeer duidelijk die van de auteur zelf.'

Wat moet je na dergelijke kritiek, als je zelf wel weet dat het allemaal klopt? Een velo kopen. Dat is het wat ik doe. Mijn eerste beklimming van de oude Kwaremont doet me, de tong op het stuur, uitkijken naar een over te nemen melkronde.

Na twee romans, alles bijeen welgeteld tweehonderdvijftig gepubliceerde velletjes, zit mijn schrijversbestaan er al op.

4.

Vergeet het. Zo gemakkelijk verlaat je het schrijfwereldje niet. Alles heeft zijn prijs. Een mislukt, gekraakt, verbrand boek schrijven. Dan zomaar maken dat je weg komt? Zo werkt dat niet. Uitzweten zal je. De Kwaremont neer wacht me een bittere gifbeker. Een stoet kritieken. Smalende veelzeggende blikken. Schampere opmerkingen. Beleefd stilzwijgen. Voorzichtige stilte in huis. Lieve kaartjes van de kinderen op mijn schrijftafel. Doch het kommerloze fietsen is voor later.

'Bal Masqué is het dagboek van een journalist die zich opwindt en ergert over wat hij voelt en weet en in zijn blad niet kwijt kan', schrijft mijn schrijfbroeder van altijd

Mark Vlaeminck in Het Nieuwsblad.

‘Het hoofdpersonage doet denken aan iemand die jarenlang walgt van valsheid en inhoudloze praat, alles opkropt en denkt wacht maar, ooit zal ik het allemaal schrijven. Op een dag steekt hij zijn duim tussen wijs-, en middenvinger en wordt een romanfiguur’.

Wat ik Mark Vlaeminck niét vertel, is dat ik het hoofdpersonage Vlaeminckx genoemd heb naar hem. De man die voor mij de beste pen van de Vlaamse pers hanteert. Als een amper vermomde hommage aan zijn journalistieke schrijfkunst. Zijn subtiele en daarom juist zo vlijmscherpe kritiek bewijst dat andermaal. Hij mikt zijn plume vainqueur in de roos. Hommage of niet, het zal hem worst wezen. Gelijk heeft hij. Ik ben nu zelf zijn schietschijf. Ik heb wat ik verdien. Vrienden moeten mekaar vooral niet sparen. Het is niet giftig. Het is veel meer dan dat. Fijntjes vermaakt hij mijn tweede roman tot schijfjes egotripperige randjournalistiek. Ik slik en boet.

‘Satire is dan ook een aartsmoeilijk genre’, voegt Jooris Van Hulle er in De Standaard aan toe. ‘Wie al te heftig chargeert, loopt al snel het gevaar zijn geloofwaardigheid te verliezen. Wie al te braaf blijft, wordt glimlachend de hoek ingedrumd.’

Jooris Van Hulle had verwacht dat ik in dit Festival der Maskers dieper was ingegaan op mijn motieven. Heb ik helaas niet gedaan, constateert hij. Anekdoten genoeg, dat wel. Maar niks geen diepgang. Om zijn stuk glashard af te ronden, prikt hij me vast op één van mijn eigen citaten. Zo dat ik eens goed gebeten word van mijn eigen vlooien. Meer dan een watervlo die wat kringetjes tekent op het watervlak en nooit ’s wat dieper gaat ben ik dus zelf niet. Een mens zou voor minder als vlo finaal kopje onder duiken. Naar de koele meren des doods.

Tijd voor wat soelaas. Dat komt er van Phil Cailliau, in Kreatief. Ik lees het stuk van voor naar achter. Wel tien keer. Zo ijdel ben ik.

‘Bal Masqué is knap. Kritisch, hard, bijtend, ontroerend. Op bepaalde bladzijden erg herkenbaar, op andere schitterend wegens de precieze karikaturisering. Dat er in de roman veel met zwart en wit wordt getekend is normaal, aangezien de eigenschap van een karikatuur juist is te overdrijven of bepaalde kenmerkende vormen te vergroten. De structuur doet denken aan de bouw van feuilletons en films: hoofdstukken met hoge spanningsvelden worden gevolgd door rustige hoofdstukken die ervoor zorgen dat de roman niet te zwaar op de hand wordt.’

Dankuwel, Phil Cailliau. God zegene en beware u! Zo wil ik ze wel elke ochtend in de bus. Doch Ons Here ‘n zalft niet, of hij slaat.

‘Gezeur en gezwatel’, meldt Alfred Kossmann omtrent Bal Masqué een paar dagen later in de Zeeuwse Courant. Onder de veelzeggende definitieve titel: ‘Vervelend on-talent’. Ik vermoed qua lettertype: een vette Times New Roman, corpus 26. Voorzekerst. Vluchten kan niet meer.

Dat Jeroen Kuypers, een ingoed man die me in het Centraal Station van Antwerpen geduldig lang heeft staan opwachten voor een gesprek, me kort daarop in alle bladen van de Nederlandse Persunie dan weer bevordert tot ‘de auteur die de beloftes van zijn debuut heeft ingelost’, kan me niks troosten.

Mijn uitgever stuurt me, bij wijze van pijnstillertje allicht, een commentaar van de Nederlandse Lectorvoorlichting. Ene Doctorandus Maarten Schoon noemt Bal Masqué 'een aardige, licht ironische roman'. Ik kom hier goed weg. Het had evengoed van Doctorandus P. kunnen zijn.

'Hier en daar wankelt het verhaal onder effectenjagerij, maar over het algemeen is de ironische toon scherp en kundig volgehouden', lees ik van mijn schrijfbroeder Bob Van Laerhoven. Lieve Bob.

Het politiek wereldje reageert op 'Bal Masqué' zoals ik dat helemaal van het politiek wereldje verwachten kan. Of het boek bestaat niet. Of het is helemaal gelogen. De communistische Rode Vaan ziet er zowaar een afkeer in van welke vorm van fundamentele politiek en ideologie dan ook.

'De auteur wil filosofie stoppen in een werk dat de ideologie zonder meer verwerpt.' Een onmogelijkheid dus. Filosofie. Godbetert. De Rode Vaan puurt die stelling uit de totale onvoorwaardelijke vrijheidsdrang van het hoofdpersonage.

Het Volksunieweekblad Wij schrijft dat ik al te zeer onder de indruk ben gebleven van mijn slechte ervaringen als Wetstraatjournalist.

Clair Ysebaert, voormalig kabinetschef van Guy Verhofstadt en topliberaal, schrijft in de liberale Burgerkrant dat 'Bal Masqué' in tijden van electoraal opbod integendeel een aanrader is en door vele Wetstraat-kandidaten maar beter gelezen kan worden. Ten bewijze daarvan citeert Ysebaert uitgerekend de passage die door alle kritieken heen met de roman geassocieerd zal blijven.

'De Wetstraat is net een Bal Masqué. Je danst, maar je weet nooit met wie en nog minder voor wie, want iedereen draagt een masker. Ze willen hier allemaal maar één ding, dat je op hun muziek danst. Hun vriendschap is berekening. Hun belangstelling is geveinsd. Ze spreken in slogans. Mensen zijn voor hen geen mensen, maar kiezers. Ze hebben de wijsheid in pacht. Alle anderen liegen....'

Ik leer Ysebaert kennen. We worden vrienden voor het leven. Hij zal me gaandeweg weer verzoenen met eerlijkheid en oprechte gedrevenheid in de politiek.

Het belet niet dat ik mezelf inmiddels met mijn groot bakkes en mijn 'licht-ironische' pen tussen twee stoelen heb gemikt. De Wetstraatjournalistiek ligt achter mij. De schone letteren blijven een vage, verre, onmogelijke droom.

Ik krijg een brief van de Vlaamse Televisie. Of ik wil komen praten over de verfilming van mijn debuutroman. Bah ja, zeker? Ik heb toch niks beters meer te doen. Want romans schrijven nee bedankt.

5.

Een filmscenario? Ik zou niet weten hoe ik eraan begin. Film is het vak van mijn broer Johan, cineast en cameraman om den brode. Hij heeft de stiel geleerd aan het Nationaal Radio-en Filminstituut. Johan en de Alverman. Kapitein Zeppos. Axel North. Ten Huize van. Het is zijn werk, zijn passie.

Nu en dan strijkt hij thuis neer. Met zijn baas Bert Struys, met ster Senne Rouffaer, met zijn vriend en collega cameraman Wim Baekelmans, met de hele crew cowboys. Opnamen in de veranda, de voorplaats, de keuken, de tuin, mijn slaapkamer. Huis op stelten. Schade alom. Verdwenen voorwerpen. Maar hopen lol.

Als opgroeiende jongen zie ik ze bezig. Vergaap ik me aan hun vrolijk enthousiasme. Film is voor Johan wat poëzie is voor mijn oudste broer Paul. Passie, gedrevenheid, puur. Samen zullen we een roadfilm maken, in Amerika voor minder doen we het niet ha ja. Jack Kerouac achterna. Hij de film, ik het verhaal. Een fluitje van een cent, zegt hij. Doen we ooit jij en ik , zegt hij. Blues Brothers. On Route 66.

Het klinkt als Dylan en Dean tegelijk. Voorlopig stuur ik mijn onnozele tweedehands go-kart waarop Johan de travellings van zijn Fiertelfilm inblijkt. Hij draait filmband, ik draai op ondermaats toerental. Geen script. Een mens moet ergens beginnen. Ik voel zijn benen over mijn schouders klemmen. Dan: cut. Eén vermaledijde foto-met-vlekje gooit al onze plannen in de war. Het scenario eindigt in een steriele kamer in Erasmus. Van droom naar donkere droefenis. Van hoop naar de diepste wanhoop. Waarom sterven mannen in onze familie altijd op achtendertig?

Frans Puttemans, Hoofd van de Dienst Drama, stelt me gerust. Dramaturge Marga Neirinck zal me bij elke stap begeleiden. Marga heeft alles in haar Huis van Vertrouwen om me over de streep te helpen. Haar gedrevenheid werkt aanstekelijk. Haar inlevingsvermogen in de personages geven me al zin om de set te bezoeken. Ervan te genieten hoe regisseur Marc Lybaert gaandeweg mijn woorden tot leven brengt.

Maar de weg is lang. Vier keer het scenario herschrijven is een goed gemiddelde hier, waarschuwt me Marga. We komen uit op twee. De ondergang van de textielbaronnen. De nederlaag van Rik en het navenante verdriet van Nini. Flaminganten versus franskiljons in het tijdperk der bilinguïsten. Het is allemaal teveel voor één aflevering Made in Vlaanderen. Van de geplande verfilming van 'Zonde van Nini' zal 'De Schietspoeldynastie' aldus weinig meer overlaten dan een verdunde spoeling. En mijn verhaallijn was zo al smalletjes.

Ik ben een frescoschrijver. Het verhaal is ondergeschikt aan het leven dat ik beschrijf. Ik romantiseer het bestaan. Voor mezelf herbedenk ik het tot een gedroomde waarheid. In het mixen van de vele personage-onderdelen herleid ik mijn types tot één 'nonkel', één meid. Ik zoek een uitweg, weet dat er geen meer is.

'De Schietspoeldynastie gaat over een jongetje in een familie van textielbaronnen. De moeder is weduwe. De jongen wordt geconfronteerd met enerzijds de textielbaronnen en hun hypocrisie, anderzijds met de gewone mensen, waarvoor hij uiteindelijk kiest'. Zo zal de persdienst van de omroep de hele zwik tenslotte resumeren.

‘Een universeel gegeven’, probeer ik me er zelf nog uit te wringen in de toelichting. ‘Of dat nu in de textielwereld gebeurt of elders maakt, niet veel uit. Er is een generatie die iets opbouwt, gevolgd door fils-à-papa’s die in teveel weelde opgroeien en snobs worden...’

Het hek is echter al van de dam. Het misverstand is on the road. De verwarring onomkeerbaar. Johan is er niet meer om me dat scenario uit de handen te rukken, me toe te schreeuwen: ze filmen het helemaal of ze filmen niks. Om me te beschermen vooral tegen de verfilming van mijn romandebuut. Tegen alle risico’s vandien. Voor je debuut, voor je volgende geschriften.

Ik moet verder. Heel alleen, zonder mijn spitsbroeder. Iets doet me toch nog het beste verhoppen. Naast het eindeloos geduld van Marga is er de aanpak regisseur van Marc Lybaert. Hij boort recht naar de kern. Hij weet al dat hij geen spektakelfilm maakt, integendeel terechtkomt in de verstilde gevoelswereld van de jonge Dees. Lybaert kiest voor de enige juiste aanpak, zoektocht naar authenticiteit doorheen de groeipijnen van Dees. Eeuwig dankbaar ben ik hem daarvoor.

Niks is me heiliger dan dat perspectief van de opgroeiende jongen. Niks lijkt me zo onverbiddelijk als het observeren van de al geschonden wereld, door de ogen van een kind van dertien. Nog totaal onbevangen. Nog net niet opgeslorpt door de compromissenwereld van de volwassenen. Het kind, nog zuiver en volmaakt receptief voor alle gevoelens. Het kind dat alles hoort, observeert, er het zijne van denkt. Dra zal alles anders worden. Maar nu nog niet. Nu staat alles te gebeuren.

Marc Lybaert trekt op zoek naar dat kind. Voor zijn volwassenen personages heeft hij een pleiade grote namen klaar waar ik als theaterliefhebber van duizel. Hugo Van den Berghe als ‘Nonkel Louis’, Gilda De Bal als moeder Alberta, Vic Moeremans als grootvader Staf. En Ann Petersen, Dora van der Groen, Katrien Devos, Hans Royaards, Bert André. De tantes, de nonkels, de meid, de smid.

Nu nog het jongentje vinden dat er het zijne van denkt. Marc Lybaert trekt op zoektocht. Hij doet geduldig audits, in Brussel. Vindt tenslotte Kenneth De Backer in Ronse. In het kopke van Dees kan het allemaal beginnen ‘kletsen’.

6.

Er bestaan simpeler klussen dan een filmscenario uit je roman willen plukken. Het eindeloze herschrijven voert me heen en weer vanuit mijn fietsparadijsje in de Vlaamse Ardennen, waar de film zal gedraaid worden, naar het kille Kafkaïaanse labyrint aan de Reyerslaan, waar ik de herwerkte versies steeds weer opnieuw doorneem met mijn lieve bewaarengel, dramaturge Marga Neiryck.

Op momenten dat normale mensen de jaarwende vieren en zich bij de haard warmen aan een glaasje van plezier, bezoek ik met regisseur Marc Lybaert in de vrieskou eindeloos opnieuw alle mogelijke Ronsese locaties voor de opnamen die er nu snel zitten aan te komen.

Zo ook Cité Bara, waar Dees en zijn boezemvriend Cé eerst knikkeren, dan met hun eigen marbollen de wondere wereld van de meisjes exploreren. Gaandeweg merk ik hoe dicht ik met mijn hele geschrijf op een wereld zit die nog al te zeer samenvalt met

de mijne.

Op dezelfde schoolbanken van het Sint-Antoniuscollege krijgen mijn kinderen nu les van dezelfde leraren. Hun schoolleven lang al worden ze bij elk schrijffoutje vastgepind op het beroep van hun vader. Nu komt daar nog dat hele filmgedoe bovenop. Ik beseft pas ten volle wat ik hen aandoe als blijkt dat hun klasgenoten door regisseur Marc Lybaert nièt worden gecast voor de hoofdrol. Er is op dat college in de tunnel al voor minder geknukt.

Wanneer ik met Marc Lybaert weer over de fabriekskoer aan de Olifantstraat loop, knijpt de herinnering mijn keel dicht. Het lijkt erop of grootvader op elk moment weer uit zijn kantoor zal komen piepen om me naar mijn klasagenda te vragen. Dat 'nonkel Louis' me zijn briefje van twintig zal toeschuiven, voor de ovenverse editie van De Ronsenaar die ik hem elke vrijdag breng. Ik heb (l)etterlijk en figuurlijk iets op het getouw gezet en kan nu niet meer terug. 'Wie zijn gat verbrandt, moet op de blaren zitten.' Ik hoor het grootvader zo zeggen.

De eerste waarschuwing van wat me te wachten staat, komt er al met een paginavullend verhaal in Echo, het college-blad.

Néé dus. De hoofdrolspeler zal géén leerling zijn van ons college. Volgens de regisseur zoeken Ze iemand met een goed geheugen. Iemand die een grote rol uit het hoofd kan leren. En die hebben Ze bij ons blijkbaar niet kunnen vinden. Die zijn Ze elders moeten gaan zoeken. Alsof ons onderwijs niet deugt. Alsof we onze leerlingen niet het beste bieden wat een schoolse opleiding te bieden heeft in dit land. De uitverkorene komt niét uit het college zelf nee. Hij komt, je gelooft je ogen en oren niet, uit de concurrerendere Ge-méén-schaps-school Decroly!

De auteur, die hier nochtans zèlf twaalf jaar zijn broeken heeft versleten op het college, kon er dus niet eens voor zorgen dat.... Alsof hier bij ons geen leerlingen zitten met een groot geheugen, die een grote rol uit het hoofd kunnen leren. Alsof hier niet 'Hartje van de Kinderen' is opgevoerd. 'De Koning van Kathoren' en...

Het staat er natuurlijk niet met zovele woorden. Je kan het integendeel ook lezen als een goed bedoeld, mooi verhaal. Met foto van mezelf, plus het atomium. But I've heard it through the grapevine... En ik heb er zelf lang genoeg gezeten, in het Sint-Antonius van Padua-college, om al het zinderend ongenoegen tussen de regels te lezen, te voelen. Ik ben net geen verrader van het christelijk onderwijsnet. In elk geval ben ik : een afvallige.

Kenneth De Backer van de Decrolyschool zal het worst wezen. Of liever : friet. Bovenop zijn paasvakantie krijgt hij er drie weken extra vrij bovenop. Vijf draaiweken met op het filmsetmenu: spaghetti of frieten. Kenneth gaat voor friet. Het zal hem achteraf zeven uur jiu-jitsu per week kosten om van hem de slanke volwassene te maken die hij worden zal. 'De Schietspoeldynastie' zal overigens zijn lotsbestemming bepalen. In de guitige blik mét knipoog van de volwassen cineast-cameraman Kenneth krijg ik vele jaren later een beetje van mijn broer Johan de filmman terug. Putain de vie Johan, Kenneth...

Het Ronsese middenveld zoals dat tegenwoordig heet , reageert enthousiast op de kroniek van de aangekondigde filmopname. Deken Flor Brondeel van het ancestrale

Sint-Hermeskapittel verleent uitzonderlijk zijn toestemming om de relieken van Sint-Hermes buiten de parochiekerk te laten dragen voor de opnamen. Op een zaterdag in april wordt het reliekschrijn naar het Sint-Hermeshof in Rozenaken gebracht. Daar zullen belder en dragers van Sint-Hermes opstappen tijdens de opnamen.

Ondertussen hebben Vic Moeremans, alias grootvader Staf, en Kenneth De Backer, alias Dees, er al een wandeling in het groen van Broeke opzitten en overkomt me het ergste wat me als journalist kan overkomen.

Auteur Dirk Musschoot, fidele collega van jaren, heeft de opnamen bijgewoond voor Het Volk. In zijn goed bedoeld enthousiasme mikt hij me 's anderendaags kolommenbreed op de één van de krant. Ik verslik me in mijn koffie, durf niet meer naar de redactie. Het wordt de langste dag uit mijn journalistiek bestaan. Met je zelfgenoezame smikkel op de één van je eigen krant: totaal not done. Wat denk ik wel? Ik zal de te groene druifjes één na één door de strot geramd krijgen die dag. Wie zijn gat verbrandt, moet zure druiven eten.

De draaidag aan de Sint-Hermeshoeve wordt een ontgoochelende ervaring voor de Fiertel dragers en voor bussen opgetrommelde acteurs van Voor Taal en Volk en 't Podium. Katrien Devos, alias de meid Emilie, blijft maar wachten op haar lief. Wachten op de zon. Wachten op verkeersluwe stilte. Wachten tot de besloten wereld van het Sint-Hermeshof eindelijk zijn poorten op de real world eventjes wil open zetten. Wachten tot de laatste microfoon uit beeld is. Wachten, wachten, wachten. Wachten op een nep-Fiertel. Met honderdvijftig man, in slow motion.

Hermes sta me bij, ik wou dat ik de Onzichtbare Man was. Daar, aan die poort van het Hermeshof, leer ik tot mijn scha en schande hoe beperkend een camera de verbeelding van de romanlezer inblijkt, herleidt, kneedt, vastpakt, in een filmdoosje stopt. Nooit zal de verbeelding in het hoofd van de lezer vastgelegd worden op pellicule. Maar het is te laat nu. Schrijven wil en zal ik, voortaan. En verder niks.

In het Weekblad Plus geeft één man perfect weer wat er nu zit aan te komen. Pierre Buysschaert, directeur van de Rijksmidschool, was in een vroeger leven acteur en VRT-presentator. Hij heeft een diploma van Studio Herman Teirlinck op zak en figureert zelf als één van de nonkels van Dees in 'De Schietspoeldynastie'.

'Een boek is geen film', zegt hij. 'Maar al bij al krijgt regisseur Marc Lybaert er toch ritmiek in en is de prent niet slecht. Rekening gehouden met het budget en de mogelijkheden waarover men bij de omroep beschikt'.

Rekening gehouden met de bewgen spurt Van Looy-Beheyte en het verdriet van Nini dat er niet in zit. Vanwege te duur. Rekening met gehouden met een Fiertel van honderdvijftig bedevaarders. Rekening gehouden met alles wat een lezer leest en voor zichzelf bedent en een televisiekijker met de beste regisseur ter wereld nooit te zien krijgt.

Ik muis er vanonder. Duizend keer liever stap ik langs deze Hermeshoeve op Drievuldigheidszondag achter het schrijn voor de echte ommekeer. De film wordt gemonteerd. De uitzending 'Made in Vlaanderen' komt ean. Kroniek van een aangekondigde ontgoocheling. Ik zoek een schuilkamer. Grootvader, help me. 'Wie zijn gat verbrandt...'

7.

Als een Carmen van Bizet die de toreador meteen zo hard in zijn ballen gaat knijpen, dat hij nog liever de stier had gespeeld, pronkt Katrien Devos, alias de meid Emilie, die week in Humo naast Dees. Op de achtergrond herken ik de kouter aan de Sint-Hermeshoeve, waar de Fiertelopnames voor 'De Schietspoeldynastie' maar bleven aanslepen.

Naast Katrien Devos oogt Kenneth De Backer, alias Dees, als een volbloed een etterje. Dunne vlinderdas. Vreselijk bescheten pied-de-poulepakje. Het haar in de bles, onder brede vette strepen Brylcream. Ziet-eens-de-flin-ke-propere-jongen-van-zijn-mama. 'De Schietspoeldynastie' staat geprogrammeerd op de laatste zondagavond van oktober'89. Een dag die ik nu uit de kalender niet meer wegscheuren kan.

Volgens de kolommenbrede titel van Knack belooft de prent ons een stemmingsbeeld van 'Droeve tijden in Ronse.' Leuk en grappig wordt het dus al zeker niet.

'De jonge Dees komt als zoon van een textielbaron in contact met de fabrieksarbeiders. Wanneer hij de korte voor de lange broek ruilt, heeft hij gekozen voor de kant van het voetvolk. Een interessante Vlaamse produktie over de ondergang van de textielbaronnen. Boeiend en echt gebeurd.'

Deze oprechte inleving in mijn verhaal door De Volksmacht, orgaan van de Christelijke Arbeidersbeweging, is dan misschien een zeer welgekomen opsteker, niets kan mijn hoge plankenkoorts nu nog breken.

De montage die ik van de beelden gezien heb bij Promofilm en het eindresultaat op de visie van de omroep, hebben me finaal en onomkeerbaar duidelijk gemaakt dat je met één ei nu eenmaal geen omelet bakt voor een hele stad. Zelfs al krijg je daarvoor dan de beste kok en de beste bediening.

Regisseur Marc Lybaert, de pleiade topacteurs, allemaal hebben ze er het beste van... gebakken. Maar het blijft een flutomeletje van twee keer niks. En ik ben het ei. Zondag breekt mijn schelp. Dan ga ik als een Calimero op mijn bek. Zeker weten. Ik zie grootvader zo al grijzen, bovenop de Hogerlucht. Dikke bult.

Onder de ogenschijnlijk vleiende titel 'Een sfeervolle roman verzekert niet steeds een goede televisiefilm' geeft de gretig gelezen televisiecriticus Hugo Meert in 'Het Laatste Nieuws' de toon aan. De lovende woorden over de roman kunnen de pil om de gemiste filkmkans niet vergulden.

Hugo Meert: 'Met dit tv-drama wordt op een ongelukkige manier het bewijs geleverd dat niet elke (behoorlijke of goede) roman automatisch tot een goed televisieproduct leidt. In dit geval zijn de redenen zeer goed aanwijsbaar en was de mislukking dus haast voorspelbaar.'

'Zonde van Nini is voor alles een sfeerboek. Het hoofdpersonage neemt waar en interpreteert wat rondom hem gebeurt. De auteur, zelf een Ronsenaar en dus gevoelsmatig erg betrokken bij de gebeurtenissen, gebruikt deze waarnemingen om thema's als wisselende sociaal-culturele patronen, de Frans-Vlaamse (wan)verhoudingen, de voor de arbeiders rampzalige gevolgen van verkeerde

beleidsbeslissingen in een familiebedrijf én de ondergang van een textielimperium op de korrel te nemen. Het engagement van de auteur in de materie vormt de basis van de aantrekkelijkheid van de roman, die dan ook een sterk documentair karakter krijgt.’

‘Wil men een dergelijke thematiek naar de kijker brengen, dan kiest men best voor een gevoelsgeladen documentaire eerder dan voor een film. In dat laatste medium staat immers het drama, het verhaal zeg maar, vooraan.’

‘Precies dat broodnodige ontbreekt in De Schietspoeldynastie. Men heeft vooral aandacht besteed aan de waarachtigheid van het beeld, waarin men overigens goed geslaagd is. Sfeer genoeg, maar spanning nul. De boodschap ligt er vingerdik op, maar daar heeft de televisiekijker die een speelfilm verwacht, weinig boodschap aan.’

Voor Dees en zijn vriend Cé (Kenneth De Backer en Alexander Devriendt) komt er van Huib De Jonghe in 'Het Nieuwsblad' dat weekend wel nog een heel mooi complimentje. Tegenover Hugo Van den Berghe, Gilda De Bal, Ann Petersen, Dora Van der Groen, Bert André, Vic Moeremans en de andere grote kanonnen uit de theater-en filmwereld, gaan de twee kereltjes zo te lezen verre van af.

Huib De Jonghe: ‘Het meest overtuigend zijn de twee jongens: Kenneth De Backer als de rijke knaap Dees, die altijd wat afwezig maar afgunstig opkijkt naar het vrije leven van de volksjongen Cé, vlot gespeeld door Alexander Devriendt’.

Ook Gilda De Bal krijgt van Huid De Jonghe een lovende vermelding.

‘Ze maakt van de moeder een van die levensechte personages, zoals die in het financieel-rijke Vlaamse leven een rol speelden.’

De film bekijk ik zelf thuis. Er volgt en stortbui telefoons. Enthousiasme van de harde kern. Geruststellende schouderklopjes van kennissen. Sussende woorden van de familie. Een boek is een boek. Film is film. Ha bon.

Ik nok af bij Orphale Crucke, burgemeester van het stadje der baronnen. Het is deze keer lang zo leuk niet als die nacht toen Hugo en Veerle Claus, Remco Campert, Guido Lauwaert en Simon Korteweg hier op deze gezellige stek hun legendarisch feestje bouwden na Claus' Suite Flamande en ik me daarbij vergaapte aan het gigantisch en hilarisch improviseringsvermogen van Pjeeroo Roobjee.

Deze keer hoor ik echter vooral fijne, juiste woorden van mijn vriend en zijn immer serene lieve levensgezellin die samen unisono de schone schijn in het algemeen en van televisie in het bijzonder zoals steeds perfect weten te relativieren. Het zijn exact deze sterkende woorden die ik nu horen wil. Die mijn eenzaamheid kunnen stelpen, verhelpen. Dees die naar Cé luistert. Zoals Dees radeloos naar zijn boezemvriend Martial zal luisteren, later.

Rudy Vandaele, alias Dwarskijker, raak als steeds, twee dagen later in Humo:

‘Waarschijnlijk wou ‘De Schietspoeldynastie’ bij gebrek aan conflict op sfeer drijven, naar het voorbeeld van het onvolprezen ‘Heimat’, maar wie naar sfeer snakte kon zondagavond beter een wijle uit het raam staren...’

‘Een titel als De Schietspoeldynastie impliceert epische armslag: je denkt aan leven, liefde, ramspoed, geluk, ziekte, familieleven en dood. De Schietspoeldynastie die in de reeks Made in Vlaanderen werd opengeklapt leidde een bijkans rimpelloos bestaan; méér ellende dan een paar verzoenlijke conflictjes die al bij al in de beste families voorkomen, werd ons niet gegund.’

Ik denk zelf vooral aan ramspoed.

‘De Schietspoeldynastie’ wordt bekeken door 866.000 kijkers. De film krijgt een waarderingcijfer van 73 percent. Volgens de mensen van de dienst Drama, zo verzekeren ze me toch, is dat meer dan behoorlijk. ‘De Schietspoeldynastie’ prijkt in de top twintig van de kijkcijfers na ‘Gaston en Leo’, ‘Klasgenoten’ met Eddy Wally, ‘Het Rad van Fortuin,’ ‘Tien om te Zien,’ ‘De Honeymoonquiz,’ de ‘Nu of Nooit Show’ en de Rode Duivels tegen Luxemburg.

Op maandagochtend tank ik geld uit de muur op de Plaats in Ronse. Voor mij staat een kennis uit het lokale amateurtheater die figureerde in de film. Kwam helaas nauwelijks in beeld, kan ik het helpen. Hij ziet me, wendt het hoofd af, weg.

Dit zijn pas écht de 'leuke' momenten van (h)erkenning bij het schrijven. Ik klap dit hele Made in Vlaanderen-gedoe weer dicht, begin aan een nieuwe roman. Ver van de camera.

8.

‘Kanegem, wat jij nu moet doen, is voor ons het Grote Vlaamse Koersboek schrijven’. Als in mijn mooiste jongensdroom, zit ik me te vergapen aan rijen boekenruggen tegen de hoge muren van het roemrijke Antwerpse uitgevershuis Manteau.

Titels als verplichte lectuurlijsten. Auteurs met achter hun naam de hele koloniale mythe. Roemrucht geschrijf van Vlaamse Leeuwen. Zoals van binnenuit vlijmscherp geobserveerd en te boek gesteld door Jeroen Brouwers, ooit redacteur in ditzelfde huis.

Ik tril van emotie bij de gedachte aan zoveel schrijfkunst. Wat kan een mens nog toevoegen aan zoveel bewogen schrijfgeschiedenis? Tout est écrit, Flaubert had gelijk. Het is alsof ik doorgedrongen ben tot in het heilige der heilige.

‘Je Zonde van Nini heeft het goed gedaan. En daar bovenop meteen die verfilming mooi. Koers zat daar dan wel niet in alleen nog dat textielgedoe. Koers is nochans wat Vlaanderen wil. En jij kent koers. Koers is Van Looy versus Beheyts. Koers is Ronse. Briek Schotte is van Kanegem. En jij Kanegem, bent van Ronse. Zodus... Alles voor handen voor het grote koersboek.’

‘Tederheid’, zeg ik.

‘Wat, tederheid?’

‘Tederheid is waarover ik ga schrijven.’

De tederheid van vijf kinderen om een vrouw alleen in een winnerswereld. Een moegestreden vrouw die nu aankijkt tegen het vertrek uit het grote huis waar haar

leven zich heeft afgespeeld. Het huis, als metafoor voor afscheid van het leven.

Tussen ons in op het glimmend tafelblad liggen uitgeverscontracten. Met erin alle puntjes die de ondergetekenden (nader te noemen 'de auteur' en 'de uitgever') bedenken om mekaar niet te beduvelen bij 'het vervaardigen van werk in boekvorm.'

'Tederheid, tederheid. Tederheid verkoopt niet.'

Er valt een stilte. Ik hoor de schrijfkunst kreunen tussen de ruggen. Tederheid verkoopt niet. Die moet ik onthouden.

'Maar ernstig, wat zijn verder je schrijfplannen? We houden van auteurs met schrijfplannen. Met tenminste ideeën voor vijf boeken achter de pen.'

Tederheid is waarover ik nu schrijven wil, herhaal ik. Het slagveld tussen het gevoel en de rede. *Le coeur a ses raisons que la raison ne connaît point.* Blaise Pascal. Port Royal. En dat je alleen maar ziet als je kijkt met het hart, zoals *Le Petit Prince*.

Hij kijkt me aan alsof ik pater Phil Bosmans ben van De Bond zonder Naam en kom aandraven met de schoorsteenleuze van de maand. Hij kan veel hebben. Maar dan liefst van auteurs die meer verkopen dan de welgeteld 1600 exemplaren van mijn tweede roman 'Bal Masqué.' Kom dat tegen. En hier maar gewichtig komen doen over tederheid. Wie denk ik wel dat ik ben, Kanegem uit Ronse.

Hij wil een schrijfplan? Hij kan het krijgen. Mijn schrijfplan is de beschrijving van menselijke relaties. Het genadeloos doorprikken van de schone schijn in het Flandre profonde van vroeger en nu. *Tranches de vie*. De ene mens die zich altijd beter acht dan de andere. De ene keer met zijn wat hoger intelligentiequotiënt. Dan weer met meer geld, meer macht. Zijn huidskleur, religie, afkomst. Zijn oudere beschaving of wat daar wil voor doorgaan.

En ik zelf ook. Met het willen doorprikken van dit alles in boeken. Ik, die me vanuit de ijdelheid van het schrijven misschien ook al beter ga voelen dan de rest. Met mijn geheven vingertje. Of liever, me dat geheven strijdpennetje. Het embleem van Manteau. Wie denk ik wel dat ik ben. Kanegem uit Ronse.

Mijn schrijfplan is dat zelfproject van Sartre. De kwade trouw die gaandeweg vervangen wordt door de zin die je zelf aan je bestaan geeft. Samen met je medemens. Zonder walging. Altijd maar doorgaan, jezelf blijven. De pest slaat toe alom. Ze vallen als vliegen om je heen. Alles gaat mis. Alles gaat fout. Ze winnen allemaal. Ze noemen je een verliezer. Ze vernederen je, vertrappelen je. Maar ze slagen er niet in je te vernielen. Altijd weer opnieuw sta je op en herbegint je. Sisyfus rolt de steen telkens weer opnieuw naar boven. Hij scheidt zijn genoeg in die eindeloos herhaalde daad.

Schrijven, voortschrijven altijd maar voort. Vandaag hier voor dit grote oude Vlaamse uitgevershuis Manteau. Morgen voor de krant, om den brode. Overmorgen voor de lol in blaadjes. Later wie weet op stencils onder de deur. Zoals Daniel Robberechts, die in het nabije Flobecq woont, die ik nu en dan in de bibliotheek ontmoet, die me zijn schrijvend bestaan vertelt in 'Den Armen Duivel'. Die al langer véél langer dan ik, debutant, weet hoe ze aankijken, de grote uitgeefbaronnen, tegen authenticiteit. Die altijd fideel aan zichzelf blijven zal. Tot en met.

De Manteau-uitgever van dat moment is godzijdank een beste man van het hart, wat verloren in een wereld die er nu, via het netwerk van grote uitgeversbelangen, al lang een van de portemonnee geworden is. We tekenen de contracten voor 'Madame Valentine of de tederheid'. Zijn koersboek zal hij van een ander krijgen. Dat wordt de 'De beklimming van de Mont Ventoux'. Door de immer minzame fijne schrijfbroeder Jos Vandeloo.

'Een bestseller, Kanegem.'

9.

Associatief schrijven, het is niet echt mijn ding. Je pen van de ene gedachtengolf op de andere laten drijven, niks voor mij. Surfen is dan misschien leuk, maar je blijft wel aan de oppervlakte. Je duikt nooit 's wat dieper. Ik gebruik die schrijftechniek ook nooit als schrijftruc om er moeilijke momenten mee dicht te pennen. Liever laat ik het dan wat rusten, herlaad ik mijn batterijen. Onderliggende boodschappen zijn ook al niet aan mij besteed. Wel laat ik mijn geschrijf graag opborrelen uit de onstilbare bron van vaak jarenlange onverwerkte gevoelens.

Therapeutisch schrijven? Bah,nee. Meer is het me te doen om al wat ik makkelijker geschreven krijg dan gezegd. Als het gaat om de Grote Gevoelens waar alles om draait, is er voor mij niets sterker dan stilte. En, pas véél later, een gekrabbeld woord van oprechte liefde, op een bed van tederheid.

Het gaat me dan om die ingebeelde betere wereld zoals ik me ervan had voorgesteld dat hij had moeten zijn. Het gaat me om verlangen, ontgoocheling, vreugde, verdriet. Het gaat me om de mensen zoals ik ze had willen liefhebben en zoals ik gehoopt had dat ook zij me graag hadden gezien. Het is nooit (helemaal) de waarheid. Het is doorgaans beter dan de werkelijkheid. Eén enkele keer slechter.

Bij het schrijven van 'Madame Valentine of de tederheid' heb ik echter wel constant de indruk dat iemand me dicteert. Jawel, het komt allemaal uit mijn hart. Maar wie heeft het daar ingebracht? Meervoudige Persoonlijkheidsstoornis? Antennes. Voelsprietten. Vingertoppengevoel. Ecorché vif. Les nerfs à fleur de peau. Zeer vervelende dingen, je kiest je genen zelf niet.

De gevoelswereld van vrouwen ligt zo veraf van mijn ander, journalistiek schrijfleven in de leeuwenkooi der macho's en strebers en toch komen die vrouwen rond 'Madame Valentine' bij nachte allemaal plotseling spontaan om de hoek kijken en uit mijn pen piepen.

Er zal met die roman ook nog iets raars gebeuren. Iets waarover ik eigenlijk beter niet schrijf zonder het risico te lopen voor een zonderling, een spokenziener te worden versleten. Ik ben in wezen van nature een 'no nonsense type.' Romantisch dat wel en meer dan goed voor me is. Maar de zweverige zwik van Paul Coelho's pseudo-mystiek gaat me gauw vervelen.

In mijn (uitermate) korte Leuvense psychologiëstudie had ik sowieso al een grondige hekel aan de duistere benji-bewustzijnssprongen van Freud en companen. De eenvoudige blauwekouskes-schoonheid van één bosanemoon in het Kluisbos is me

meer waard dan de hele 'signifiantenleer' van het onbewuste, dan de complete taalstructuurtheorie van verdringing en verschuiving. Terre à terre.

En toch, het schrijven van 'Madame Valentine', zet bij mij gaandeweg de deur op een kier naar de overkant. Rond de roman gebeuren namelijk rare dingen die mijn nuchtere kijk op de wereld van het zijn aan het wankelen brengen. Rariteiten die mijn vermoeden sterken dat we voorlopig nog complete analfabeten zijn, als het erom gaat te praten in de taal van hart. Dingen die ik op geen enkele proefondervindelijke manier verklaren kan en die ik daarom dan maar gemakshalve onderbreng in de categorie puur toeval. Dat bijvoorbeeld alle data die verband houden met de uitgave van deze roman en het latere toneelstuk steeds weer opnieuw rechtstreeks verband houden met alle sleuteldata uit het bestaan van de Madame Valentine zelf, op wie ik het verhaal gebaseerd heb.

Toeval dus, we praten er niet meer over. Tot er dan weer zo'n toeval volgt. En nog een. En nog een. Maar misschien communiceren gevoelsmensen met elkaar in een taal die alleen hun hart verstaat, vat, begrijpt. Overheen het leven en de dood.

Het verhaal van Madame Valentine vertel ik vanuit de personages zelf. Mijn uitgever dringt echter aan op een raamtekst waarin de diverse vertellers hun ding doen. Ik ben er zeer tegen. Ik vind dat maakwerk. Ik verzet me lang, heel lang en geef tenslotte toch toe, bedenk twee kaderhoofdstukken. Ik ben er niet echt gelukkig mee. Mijn uitgever wel. Een auteur moet voor rede vatbaar zijn. Publicatie.

'Madame Valentine' haalt zowaar de genomineerdenlijst van de Ako-literatuurprijs. Wat krijgen we nu? Boze blikken al meteen bij de collega's op de krant.

'Die gaat hier toch geen prijs wegkapen met zijn boekskes'.
'Trouwens, wanneer schrijft hij dat allemaal?'
'Ha tiens, hier op de krant'.

Als jurylid heeft Maarten 't Hart, de gevierde auteur van 'Een vlucht regenwulpen' alle genomineerde boeken gelezen. In het Nederlandse Elsevier Magazine is hij vol lof over een van de 188 werken die hij achter de kiezen heeft.

'Madame Valentine vond ik zeer de moeite waard. Daarvan zijn me hele passages bijgebleven'.

Ook mijn strenge schrijfbroeder van het eerste uur Carlos Alleene, dan recensent voor Het Volk, is deze keer positief in zijn kritiek. Het doet deugd, zeker nadat hij de roede niet had gespaard voor Bal Masqué.

'De auteur is er in zijn typisch idioom behoorlijk in geslaagd over gevoelens te schrijven zonder in allerlei clichés te vervallen', schrijft Alleene paginavullend in zijn dan zeer gesmaakte Letterenbladzijde. Het mooiste compliment doet hij me echter mondeling op de immer gevatte, wat hoekige manier die alleen(e) de zijne is.

'Schoonste doodsbeeldeke dat ik al gelezen heb, Vliege', monkelt hij me toe op de redactie.

(Hij noemt me Vliege, ik noem hem Dondeyne. Naar de apostelen in Claus' Verdriet

van België. Dit bij wijze van hommage aan de meester).

Mijn jaar kan al niet meer stuk. Komende van Carlos Alleene, de man die me op de weg hielp in de wereld der letteren en die in 2006 dat ultieme referentiewerk over Roger Raveel uitbrengen zal, is het compliment mij meer waard dan zeven recensies van Hollanders in hun meest ronkende gazetentitels.

(De Volkskrant in die dagen over Madame Valentine: 'Roman van in 1987 gedebuteerde journalist). Als boekbespreking kan dat tellen.

Van een (lieve) Hollander gesproken: in de Leidse Courant en het andere dozijn regionale kranten waarvoor hij schrijft, looft Jeroen Kuypers de dialogen in 'Madame Valentine', wat me op het spoor helpt van de teaterbewerking.

'Kundig ontdaan van al het overbodige. Het resultaat van een bijna ideale combinatie van de luistervaardigheid van de journalist en de verbeelding van de literator.'

Oeioei, literator. Ik denk aan het plaatje dat tegen de gevel van de Kristen Volksbond hangt in Ronse, en waarop Valère Depauw gelauwerd wordt als 'litterator'. Van literatuur gesproken, volgens Mark Vlaeminck in 'Het Nieuwsblad' bewijs ik met 'Madame Valentine' dat ik een schrijver ben.

Een acute aanval van ijdelheid is dreigende. Godzijdank sabelt Jooris Van Hulle me een week later snel weer neer in 'De Standaard der Letteren'. Niet dat hij een ander boek heeft gelezen dan zijn collega's. Jooris Van Hulle ergert zich vooral aan... de raamtekst waarin de vertelling van de personages vervat zit.

'Die hoofdstukken zijn totaal overbodig. Ze wekken de indruk dat de auteur zonodig een raamtekstje behoefde.'

Godver. Ofwel is Van Hulle getipt. Ofwel is hij een bijzonder geïnteresseerde lezer. Ik gok op het laatste. Moet ik hem vertellen dat mijn uitgever... Hier en nu dus. Had ik maar niet moeten doen. Wie zijn gat verbrandt, moet op de blaren zitten.

'Vooralsnog is dit oeuvre niet echt groots te noemen', schrijft Maarten Schoon in de Voorburgse Prisma Lectoraatvoorlichting. Wel weet ik, volgens deze zeer geleerde doctorandus, de tederheid van Madame Valentine ontroerend te beschrijven. Dat is dan toch al dadde.

Zoveel eruditie van zoveel connoisseurs belet de bib van Ronse stad niet om een bescheiden brochure klaar te stomen met verwijzing naar mijn 'niet echt groots te noemen oeuvre', erin gebundeld heel eerlijk ook de scherpste kritieken en op de voorpagina een foto van mijn kameraad-fotograaf Patrick De Kuyscher. Ik geef toe dat het mij bijzonder pleziert. In de bib in mijn eigen Ronse! Nu nog een exemplaar in de Standaard Boekhandel zien te krijgen...

Ik mag trouwens niet klagen van de Ronsenaars. Ik heb zo mijn fanclubje en supporters, word zelfs al een keer gevraagd op een leesclubavond van het Davidsfonds in het College van de Heilige Antonius van Padua. Vijf aanwezigen. Van wie er één dringend weg moet: naar een belangrijke afspraak.

Het is alvast minder erg dan die keer toen ik samen met de dichters Frank De Cridts en Nic Van Bruggen gevraagd werd voor een 'literaire performance' aan het Zuid in Gent voor 'Vlaanderen Leeft'. Toen kwam daar gewoon niemand opdagen. Behalve een mannetje van toenmalig Cultuurminister Patrick Dewael, met voor elk van ons een envelop en erin 'een geldelijke bijdrage van het ministerie voor ons optreden'.

'Maar er was hier vanavond helemaal geen optreden, bij gebrek aan mensen', opper ik.

'Kanegem, uw smikkel. Uw geld op zak steken en geen vragen stellen,' sommeren me daarop unisono beide gevierde Vlaamse dichters.

It's a long way to Tipperary. It's a long way to go.

10.

De filmbewerking van 'Zonde van Nini' door de VRT brengt me via het scenario 'De Schietspoeldynastie' op een schrijfgenoegen dat nooit meer stoppen zal: toneel. Als kind breng ik toverachtige avonden door in de - lang verdwenen- hangende balkongangen van Theater Voor Taal en Volk. Met de nachtlamp van grootvader trek ik er op ontdekking naar stofferige schatten van de aloude toneelgroep van de 'Kristen Volksbond' in Ronse. Maskers. Indianenhoeden. Glazen speelgoed. Neprevolvers. Koningstroon. Tiara. Engelenvleugels.

De halve familie speelt in stukken die op mijn netvlies staan gebrand. Van achter karmijngordijnen beleef ik plaatsvervangende plankenkoorts, sterf ik vele overlijdens. Doodsbang als ik ben dat de spelers hier op elk moment op hun nu eens grote, dan weer stemloze bek tuimelen.

Ik zie hun zoektocht naar de lippen van de souffleur. Die hen eerst geduldig toefluistert. Die hen gaandeweg toeschreeuwt. De mimiek van de opzegger is een mimevertoning op zich. Soms lijkt het erop of hij zo meteen uit zijn souffleurbak zal komen opveren om de hardhorige acteur om de oren te slaan met zijn tekst.

Acteurs die er zich door kletsten. Sterren van de improvisatie die zomaar wat uit hun botten slaan. Egotrippers die de anderen totaal van de planken lullen. Vreselijke verwensingen van mijn oom die regisseren gelijk stelt met het vervloeken van God. Die op elk moment zal gaan bezwijken aan dubbele hartaderbreuk. Mijn conclusies zijn bindend voor mijn verdere bestaan. Toneel: boeiend om bekijken, een gesel om doen.

Voor en na elk toneelgebeuren help ik grootvader bij het geduldig vast- en weer losschroeven van lange houten stoelenrijen. Toneel is nu eenmaal onze familiale biotoop. Daar is geen ontkomen aan. Geen familiebijeenkomst of er wordt gezongen, gedanst, 'gedeclameerd'.

Van de door mij aan te leren gedichtjes voor school maakt mama toneelstukjes. Bij elk liedje vocaliseert ze breedvoerig, probeert ze een pas-de-deux, de rechterhand achterom op de heup, de linker als een Andaloesische brunette boven het hoofd. Toont me hoe ik ademen moet. Hoe ik best buigen zal voor de klas ('mij dat niet vragen mama'), de meester groeten zal. Al moeite om niks. Vanaf het derde studiejaar

weet ik al dat zingen of voordragen voor mij niks dan kommer en kwel in petto houdt.

Eindeloos wordt er bij feestelijke tafelgesprekken doorgeboemd over on-ver-ge-tel-lij-ke performances, schitterende actrices, fantastische acteurs, megasuccessen. Na voldoende borrels ook wel eens – heel vluchtig – over die ene flop: ‘Een veel te moeilijk stikskie’.

Zelf monteer ik stiekem stukjes op zolder die ik op kerstavond voor de familie met mijn maat Albert, grootvaders kaartvriend, opvoer. Aan de haast waarmee mijn eerste (en laatste) toneelpubliek terug naar de Poire Williams en de Cogetama’s wil, constateer ik dat een leven op de planken voor mij niet is weggelegd. Mijn prilste pogingen om met enige geloofwaardigheid het zwaard te klieven door het hoofd van de vermaledijde Leliaert die ‘Skield en Vrind’ zegt (een toevallig beschikbaar neefje van de Franstalige familiale tak) worden genadeloos in de kiem gesmoord door de geboren regisseurs in onze familie die vinden dat ik maar beter met mijn collectie Dinky Toys kan gaan spelen.

Een halve eeuw later doet ‘De Schietspoeldynastie’ me Roger Bolders ontmoeten die me weer verzoenen zal met al het leuke van toneel. Ik bezorg Roger mijn eerste schamele echte theatertekst die hoofdzakelijk bestaat uit dialogen, zonder verdere aanwijzingen. In de schaduw van het Nederlands Toneel Gent waar Roger dan schittert, starten we een goed gesprek dat nooit meer stoppen zal en ons dwars door alles tot onbeschrijflijke toneelgenoegens brengen zal in Ronse, Zele en Sint-Denijs-Westrem.

In november ’88 loopt onze fijne samenwerking uit op volle zalen van de Muziekacademie voor theatergroep ‘t Podium. De minzame begenadigde saxofonist José Plume, pa van de inmiddels gerenommeerde Serge, creëert er de muziek bij die Lou Bastin con brio ten uitvoer brengt.

‘De Regie van Roger Bolders is buitengewoon’ schrijft de Zuid-Vlaamse Kultuurkrant. ‘Ze had alleen in omgekeerde volgorde gemoeten.’

Je kan het zo gek niet bedenken of ze bedenken het.

‘Cette pièce évoque les sentiments d’un jeune adolescent qui a perdu son père alors qu’il était encore au berceau, entouré d’une mère courageuse qui tente de garder une certaine indépendance envers la famille, d’un tuteur qui essaie de lui inculquer l’esprit de caste, d’autres qui lui font miroiter les aléas de la vie, seul le grand-père a la confiance du jeune garçon et lui fait part de sa propre philosophie,’ schrijft Le Courrier de l’Escaut.

Met die beschrijving kan ik best leven. Dat mooie pleonasme ‘jeune adolescent’ neem ik er graag bij. Niet te moeilijk doen.

‘Lors de la première à l’académie de musique un public nombreux et enthousiaste a salué l’auteur et les acteurs.’ Ah bon.

Alleen de acteurs van ’t Podium zullen me bij elke vertoning mee met hen weten doodgaan achter de schermen. Bang de lippen lezend van de opzegger.

11.

Met de achttienjarige Leopold Snoeck (achttien in mei '68), wordt in 'Een en al begeerte' de zoektocht naar het volle bestaan voortgezet dat vijf jaar eerder door de dertienjarige Dees Hofstadt was ingezet in 'Zonde van Nini'.

Waar de kleine Dees nog braafjes twijfelde aan de zekerheden die hem van huize uit en op het katholieke college werden voorgekauwd, loopt Leopold al helemaal verloren tussen de etherische illusies omtrent een transcendente god en de existentiële vraagtekens achter zijn adolescentenbestaan.

Een en al begeerte naar het volle leven, naar het onbereikbare meisje, naar onverbreekelijke vriendschap.

'De manier waarop de auteur via zijn alter ego Leopold Snoeck terugblijkt op zijn adolescententijd, is ingekleurd door een mild gevoel van humor dat hem toelaat afstand te nemen', schrijft Jooris Van Hulle in De Standaard der Letteren.

'Heel handig heeft hij daarbij het cliché van de tijd na '68 vermeden. Geen gezeur over de vervlogen droom, maar een indringend beeld van een groepje vrienden-adolescenten die in het 'wonderjaar' het leven met vallen en opstaan ontdekken. Tegen de wanhopige vragen, tegen de pijn van het zijn (er wordt nogal wat geflirt met de modieuze filosofietjes uit die tijd) stelt hij de onbevangenheid, de argeloosheid waarmee tegen het leven wordt aangekeken. Humor die oplicht aan de andere kant van de somberheid.'

'Een en al begeerte is een boegbeeld van de hedendaagse literatuur' voegt Luk De Waele er aan toe in 'De Vrijzinnige Lezer.'

'Méér van dit soort werk en we zijn weer een regio die iets te zeggen en te schrijven heeft. Het werk is ideaal om te verfilmen. De auteur is een te volgen schrijver.'

Een schrijvend mens zou van minder onrustig worden. Voor Orphale Crucke, toenmalig burgemeester van mijn stad Ronse, was ik bij diens voorstelling van 'Bal Masqué' bovenop de Kwaremont sowieso al 'un cas à suivre'.

'Je vraagt je af waar zijn geheim ligt', schrijft Jeanne Seuten in Lektuurgids. 'Een zeer goed geheugen? Nota's over de voorbije tijd? Het ophalen van herinneringen met vrienden?'

Niks van dit alles. En ook nog geen Yahoo noch Google, om her en der gauw wat op te zoeken. Evenmin Radio Nostalgie. Wel het bitterzoete gevoel dat het nooit meer wordt zoals het was.

Zo vertel ik het mijn schrijfbroer en soulmate Geert De Smijtere in 'De wereld volgens Snoeck', het paginavullend verhaal dat hij over 'Een en al begeerte' maakt voor het weekblad Plus.

De dingen terugplaatsen in hun poëzie. Het besef dat de moeilijke jaren nu wel nooit meer overgaan. Dat het leven voor goed in je vel heeft gesneden. De vrienden zijn weg of dood. Wat rest, is het besef dat ze voor altijd voortleven in je hart. Zoals ze toen

waren.

Snoeck heeft zijn vader nooit kunnen vragen waarom het leven zo ingewikkeld is. Hij zal zelf moeten zien wat hij ervan bakt. En aldus gaandeweg betrokken geraken bij het leven van de anderen, op zijn zoektocht naar het Onbereikbare Meisje.

‘Een ongelukkige jeugd is een goudmijn voor een schrijver’, pent Mark Vlaeminck over ‘Een en al begeerte’ in Het Nieuwsblad.

‘Snoeck heeft beslist géén ongelukkige jeugd. Toch vindt de auteur in de gevoelens en de omgeving van zijn personage een goudmijn. Dat komt omdat hij op de juiste manier naar de dingen en de gebeurtenissen omziet. In zijn puberteit en tijdens zijn adolescentie heeft Leopold Snoeck niets meer en niets minder beleefd dan wat tienduizenden Vlamingen in ’68 meemaakten. Maar de auteur pikt uit dat verleden precies die details die typerend zijn voor de manier waarop jongens van goeden huize in de tijd in Vlaanderen leefden. En hij schrijft het met humor.’

Het zoveelste boek over verdwenen idealen of een met bitterheid doordrenkte ‘recherche du temps perdu’ is ‘Een en al begeerte’ daarom nog niet, vindt Luc Lannoy in Gazet Van Antwerpen.

‘Een bijzondere literaire pretentie heeft deze roman niet. Een verhaaltje zonder meer is het boek evenmin. Zijn sterkste kant is de ongecompliceerdheid waarmee de adolescentie wordt benaderd. Dat resulteert in aangename lectuur en een niet onaardig boek dat de lezer bovendien luchtig stemt.’

Niet zo voor de anonieme recensent van Het Belang van Limburg.

‘De roman is een waarschuwende spiegel voor de achttienjarige snelheidsduivels van vandaag’.

Tja, de fictie zal de waarheid nog verder onderuit halen wanneer een lezeres me op de markt van Ronse doodernstig komt troosten. Dat ze het niet wist van die prothese. Dat ze er danig van geschrokken is. En hoe erg ze het toch vindt dat ik met dat kunstbeen door het leven moet...

‘Een ruig boek’ schrijft Dries Thys in Keesings Reflector.

Een boek als een... blog aan je kunstbeen. Jaren later, op een reünie van de retorica, zullen de schoolmaats me tegen de wanden van de feestzaal confronteren met de flarden van mijn begeerte. Het gekke is dat we met zijn allen ongeveer geworden zijn wat Snoeck, Ketels, Blomme, Bellinck en de anderen vooral niet worden wilden. Op die ene kameraad na, die de eer aan zichzelf hield. Er zijn dingen die je nooit had willen schrijven.

‘Snoeck en zijn companen verwachten tegelijkertijd niets en heel veel van het leven. Ze doen zich stoer voor, maar gaan innerlijk ten onder aan existentiële onzekerheid en faalangst,’ zo analyseert Koen Vermeiren in ‘Kunst & Cultuur.’

‘Snoeck zelf is een zoekende die niet weet wat hij zoekt, zodat hij hopeloos verward raakt in zijn eigen gevoelens. De auteur slaagt erin de mentaliteit en

gemoedsgesteldheid van een losgeslagen groep jongeren gestalte te geven. Hij werpt tijdloze vragen op: die naar de individuele verantwoordelijkheid van de jonge opgroeiende mens, in zijn verzet tegen bestaande waarden en normen.'

Mooier had ik het niet willen gelezen hebben.

'Op elke bladzijde grijpt het echte lillende leven je naar de keel. Dit boek lijkt op een ademenbenemende film. Soms zie ik gewoon James Dean voor me in één van zijn opstandige melancholieke scenes', schrijft DVK in 'Vlaanderen'.

'Misschien beantwoordt dit boek niet helemaal aan de strikte regels van de romanschrijfkunst zoals sommigen dat heel deskundig uiteenzetten, mist het wat zogezegde structuur. Maar de eerder losse belevenissen invallen, bedenkingen, anekdoten, zijn zo levensecht en bezitten zeker een ander soort samenhang waardoor het boek authentiek wordt.'

Gazet Van Antwerpen ontwaart na de presentatie van het boek in een tweede stuk nog een ander verlangen.

'De auteur schreef Een en al begeerte gewoon uit begeerte van het schrijven zelf. Zonder drukdoenerij. Zonder mee te draaien in het literaire circus. Een en al begeerte weekt bij de lezer alvast een nieuwe drang los naar een volgende roman.'

Meer moet het echt niet zijn. Ik kan weer monter aan het schrijven slaan. Tja, en wat dat literaire circus betreft, god mijne jongen. Beter dan zoals hierna zal het allicht nooit meer beschreven worden:

'Het beoordelen van literaire kwaliteit is geen exacte wetenschap. Het berust alleen op een per definitie tijdelijke consensus onder wie het in het literaire veld voor het zeggen heeft. Dat is eerder een kwestie van macht dan van objectief of eeuwig gelijk. De normen waarmee literaire kwaliteit wordt afgewogen, variëren in de tijd en op dit moment liggen ze gunstig voor een oeuvre als dat van Grunberg.'

Marc Reynebeau, vandaag in De Standaard. Dag vrienden, van de literatuur.

12.

Met verering spreekt ze me van meester Alfred. In haar ogen lees ik de verrukking van intens theatergenot. Met trots vertelt ze me andermaal dat ze zowel Genoveva van Brabant heeft gespeeld, als 't Woaf van Guti. Want een rol is een rol. Theater Voor Taal en Volk is haar biotoop Het is haar nest, het zijn haar vrienden, het is haar lang leven. Haar liefde voor het gesproken woord, voor dictie, voor declamatie, voor vocalises probeert ze me geduldig over te brengen. Tussen haar duizend dagtaken door.

Doch het is mijn ding niet echt. Ik krijg het maar niet gezegd. Ik kan het maar niet zingen zoals ze het wil. De Paso Doble die ze met mij uitprobeert op het visgraatparket eindigt tegen de pianovleugel van haar dochter. Als geïmproviseerde Gymnopedie van Satie.

Ze zingt me 'Vier Weverkes' voor. Ze marcheert 'Par les monts et par les plaines'. Ze

legt me oeverloos geduldig uit hoe ik mijn stem moet plaatsen. Door berg en dal, zoals in het liedje. Dansend op de notenbalk, van het leven dat me toelacht. Ik haar jongste van vijf. Haar keutel. Pain in the ass voor de ouderen, vanwege de vermeende bijzondere hoge bescherming die ze ten onrechte van haar voor mij vermoeden, vrezende. Ik ben haar tere jongen zegt ze. Zij mijn sterke mama en dode papa tegelijk.

Samen kijken we naar de oude foto's van opvoeringen. Aandachtig bestudeert ze de rolverdelingen, zie ik ze weg zweven in haar herinneringen. Die oude Moerenhout toch. Een echte populaire ster op de planken. En Roger Cnockaert. En Roger Schoelink. Ik heb de indruk dat alle Rogers in haar hart een streepje voor liggen. Sinds de dood van de hare.

Vaak wordt me, na de publicatie van mijn roman 'Madame Valentine of de tederheid' gevraagd in hoeverre het allemaal autobiografisch is. Het beste wat ik daarover aan mijn jonge vriend en latere schrijfbroeder Koen Lauwereyns in een interview kan bedenken, is dat het autobiografische dan alvast behoorlijk gelogen is. En dat het al een even grote leugen ware om te ontkennen dat er bij het schrijven niet heel veel van de ene Madame door de poort van leven en dood naar de andere is overgegaan.

Bij de creatie van het toneelstuk 'Madame Valentine', gebaseerd op die bijna gelijknamige roman schrijft Elie Saegeman een heel mooie brief naar die bijna fictieve 'Madame Valentine'.

Saegeman is de man die voor mij de wondere wereld van filosofie opentrekt: een boeiende zoektocht naar de kern van het bestaan die nooit meer stoppen zal. De man ook die me toont hoe leven en dood, wijsbegeerte en kunst door dezelfde poort gaan.

'Gek dat mensen aan beide kanten van die grote poort nog van gedachte kunnen wisselen', schrijft hij in zijn Brief naar Madame Valentine. 'Dat komt doordat we aan deze kant van de poort niet graag hebben dat iets voorbij is, of weg. Daar maken we hier liedjes over, of feuilletons, of grote beelden en schilderijen, opera's of toneelstukken. Kunst is de mooiste leugen die er bestaat. Velen zullen Madame Valentine als een monument voor alle moeders ervaren. Een efemeer gebeuren, tussen licht en donker.'

Zo ziet ook Paul Breekveldt dat, in het Nederlandse magazine 'Nouveau'.

'In hun relatie tot moeder gaan de bij allen de harten open en dat maakt Madame Valentine tot een journaal van menselijke warmte'.

Samen met Roger Bolders aan wie ik al de beste herinneringen bewaar sinds 'De Schietspoeldynastie' beleef ik aan de opvoeringen van 'Madame Valentine' een onbeschrijflijke mix van intense gemengde gevoelens. Ik balanceer daarbij tussen de blijdschap om de warmste herinneringen en de bittere bijmaak van wat alweer voorgoed weg is.

Het publiek van 't Podium in Ronse, van Theater Retorica in Zele, van de Rederijkerskamer De Loofblomme in Sint-Denijs-Westrem waar Roger Bolders het stuk brengt, projecteert zelf die warmte van de moederfiguur naar de eigen gevoelswereld.

Jef Nijs, één van de vijftien latere hoofdredacteurs in mijn journalistiek bestaan verwoordt dat op zijn mooist.

‘Het gaat om de confrontatie met de spiegel van het eigen leven: het afwegen van waarden, het zoeken naar de zin der dingen, het luisteren naar de ziel. Eeuwigheidswaarden gebeiteld in de taal van onszelf.’

Ik koester ‘Madame Valentine’ in mijn hart. Ik zie ze voor me. Ik hoor ze zingen. Met haar dans ik de Paso Doble. Zwierig dartelen we doorheen de grote poort van de ruimte die ons scheidt en de tijd die ons voor altijd samenhoudt.

13.

‘De Held van het vaderland’, mijn vijfde roman, bezorgt me een hoop verrassingen die me weer eventjes zullen verzoenen met schrijven in de schaduw van de literaire sterren.

Het eerste geschenk krijg ik van Lionel Deflo, mijn dan alweer ex-uitgever bij Manteau. Deflo was de man die na dat Gentse Fnac-debat met Kristien Hemmerechts (dertien aanwezigen, twaalf voor Kristien) aansprak met de vraag of het me zinde om bij Manteau te publiceren. Een hartelijk mens die totaal achter zijn auteurs bleef staan. In alle omstandigheden. Ook als ze het wat minder goed deden aan de kassa en de raad van bestuur mopperde.

‘De Held van het vaderland’, zo schrijft Deflo (inmiddels dus weg bij Manteau) in zijn eigen literair blad Kreatief ‘had zowaar een verhaal van Cyriel Buysse kunnen zijn. Of van Guy de Maupassant...Maar wat deze korte roman dan toch een eigen timbre verleent, is zowel de structuur, de verhaaltechnische opbouw als het particuliere van de schrijftuur.

Via wisselende verhaalstandpunten bouwen verschillende personages de figuur van Achilles Musche op. De auteur gebruikt daarvoor diverse verhaaltechnisch middelen zoals bijvoorbeeld de monologue intérieur, de inwendige dialoog, de brief, het dagboekfragment, zodat door de diversiteit in taal-en stijlregisters ook de entourage psychologisch wordt geportretteerd.

De roman leent zich overigens uitstekend tot dramatisering of luistertekst. De auteur heeft oog en oor voor het levendige detail, dat zonder explicitering het tijdsgebeuren oproept en samen met zijn ironisch realisme aan zijn romans dat aparte koloriet geeft.’

Lionel Deflo toont hiermee zijn consequente oprechtheid overheen de kronkels van het uitgeverijwereldje. Voor mij is hij het prototype van de gedreven échte schrijverscoach. Een begeleider die nog de tijd neemt en het geduld heeft om een oeuvre te laten groeien. Ook al is dat dan eventjes tegen de waan en de schreeuwers van het tijd in.

Lionel Deflo, man met meer dan 10.000 gelezen boeken achter de kiezen, zal zoals Roger Binnemans en vele anderen als authentieke literatuurlijfhebber helaas moeten wijken voor de macht van de anonieme aandeelhouders in de steeds verder fusionerende zichzelf opvretende uitgeverijconcerns. Diepe dankbaarheid voor zijn

zeldzame loyauteit, dit vanwege één van zijn auteurs in de marge van het groot lawaai...

Het tweede geschenk komt er voor mij totaal onverwacht van Jos Boré, de immer minzame topcriticus van 'De Morgen'. In zijn zevenkolommer onder de titel 'Bitter Tegengif' legt Boré als eerste de rode draad bloot doorheen mijn hele schrijfwerk.

Eerlijk zoals de man zelf, haarfijn, vlijmscherp, zonder compromissen voor de excessen van mijn pen, weet Boré in dat stuk de onderliggende drijfveer te doorgronden.

'Het uitgebluste geloof en de kreten van woede zijn overduidelijk die van de auteur zelf. Het brengt Bal Masqué in de herinnering over een jonge journalist die misselijk wordt van het gekonkel, de corruptie en het opportunisme dat hij gadeslaat in de coulissen van het politieke leven in Brussel.

Daar, zoals in De Held van het vaderland, wil de auteur met zijn cynisme, een bitter tegengif, de verontwaardiging intomen die bij het zien van een dergelijke holle machtshonger onstuitbaar in hem opborrelt.

Het is deze idealistische verontwaardiging die hem steeds terugvoert naar milieus waar de baronnen van de macht de dienst uitmaken. Een verontwaardiging zo heilig en zo authentiek dat ze hem siert, maar ook zo overheersend dat ze er hem in zijn boeken hier en daar toe brengt zich te vergalopperen.'

Mooier dan dat kan het niet geschreven worden. Al heet volgens Mark Vlaeminck in Het Nieuwsblad dat cynisme veeleer milde ironie.

'De rake stijl is altijd een mengsel van scherp realisme en milde ironie. Veel woorden heeft de auteur niet nodig om een hele leefwereld op te roepen.

Dank zij zijn fotografisch geheugen heeft hij aan een paar pittige details genoeg om een vergane époque op te roepen. Zijn romans lees je best bij het genot van een of ander ouderwets, maar degelijk likeurtje. Zoals een Elixir d'Anvers. Uit een geslepen glas van Val Saint-Lambert. Omdat dat, net zoals die romans zo deliciaus is.'

'De held van het vaderland was een held, voegt Jooris Van Hulle eraan toe in De Standaard der Letteren, 'omdat hij geld had waarmee hij aanzien en prestige kon kopen. Maar onder het dunne laagje vernis dat succes nu eenmaal met zich meebrengt, gaat een ordinaire vent schuil. Hij is het type van de wolf in schaapsvacht. Door een weloverwogen situering in tijd en ruimte, maar ook door de wisselende invalshoeken van waaruit hij zijn verhaal opbouwt, tekent de auteur hier meteen ook een overtuigend psychologisch portret.'

Voor Luc Lannoy in Gazet van Antwerpen is de authentieke taal die de figuren in de mond wordt gelegd het sterkste punt van de roman.

'Elk personage hanteert het taalpalet met eigen accenten. Of beter; de auteur heeft het taaleigen zo vast in de hand en weet het zodanig te manipuleren, in dialoog of innerlijke monoloog, dat het tegelijk zoveel meer zegt over wie aan het woord is.'

‘In tegenstelling tot de soms loodzware naturalistische romans’, schrijft Wim Van Rooy nog in Het Laatste Nieuws, ‘is De Held van het Vaderland’ niet zwaar op de hand.

Integendeel, de vrij korte roman is van een onvermoede lichtvoetigheid, gelardeerd met mooie taalvondsten en doorspekt met ironie. Hij laat zien hoe achter de façade van vele machtig rijke Vlaamse families drama’s schuilgaan die de vergelijking met Griekse noodlotdrama’s mooi kunnen doorstaan. Het is ook een roman over de hypocrisie van een bepaald Vlaams milieu waarin geld de enige norm is geworden.

De auteur heeft in zijn andere romans al getoond dat hij belangstelling heeft voor de vraag hoe het bij ons in Vlaanderen zo ver is kunnen komen. In zijn werk doet hij op zijn manier onderzoek naar wat ik reeds La Flandre Profonde noemde. En eerlijk gezegd, hij slaagt daar ten volle in.’

Een benadering die me normaal met het felle schaamrood van grote onbescheidenheid opzadelen zouden. Ware het niet dat ik inmiddels al weet dat het ‘Flandre Profonde’- label dat mijn werk van dan af als etiket nooit meer kwijt zal geraken, me in de postmoderne tijd die er zit aan te komen danig parten zal spelen. Me tenslotte zelfs even helemaal van het schrijftoneel en uit de boekenrekken duwen zal...

Omdat bescheidenheid in deze wereld van tafelspringers en egotrippers inmiddels beschouwd wordt als een ondeugd en me als auteur iets te vaak verweten is veel te weinig uit te pakken met mijn pennenvruchten, durf ik het aan om hier nu voor het eerst de bal terug te kaatsen en al die lovende kritieken hun rechtmatige stek te geven in mijn Sterrenkijker.

Desaliettemin. ‘Wie de zachte waarden hanteert, krijgt vroeg of laat klappen’ titelt Koen Lauwereyns paginavullend over de held in Het Volk.

‘De Held van het vaderland is de vuist van de auteur zelf,’ beaamt Geert Desmijtere de benadering van Jos Boré in Weekblad Plus.

Het doet, toegegeven, al bij al lekker deugt om eens hoogst onbescheiden al deze lof te ondergaan en aldus naar de wens van je uitgevers eindelijk eens zelf ongegeneerd op te komen voor je eigen werk. Al weet ik al dat dergelijke lof een zware prijs heeft in dat wereldje van sterren en sterrenkijkers.

‘Eigen stoef stinkt’, zei mijn grootvader. In het benepen literaire wereldje had hij met zijn Wetten der Bescheidenheid als anti-held van het vaderland geen enkele kans meer gekregen. Maar of hij daarom ongelijk had?

Vlug op nu, naar een genadeloze recensie. Geen zorg: de afrekening komt er zo aan. Wie schrijft er nu ook nog Flandre Profonde romans in volle postmoderniteit? Ik.

14.

Halverwege de jaren negentig ben ik, na meer dan dertig jaar journalistiek, uitgekeken op het theatrale wereldje van mediatieke bekenden. Op dat eindeloze legioen van schouwtoneelspelers met wie je als journalist steeds weer geconfronteerd

wordt.

In 'La Dolce Vita', mijn zesde roman, wil ik het dan hebben over levens van gewone mensen die helemaal haaks staan op dat dagdagelijks opgeblazen gedoe van bekenden.

Ik wil levens beschrijven die ontdaan zijn van elke mediatieke glans. Op zichzelf aangewezen mensen. Verloren, middenin de verwarring van het fin de siècle waar niemand nog omziet en luistert. De Laatste Notities wil ik nemen van deze hulpeloze en hopeloze stukjes leven. De scherven van de tijd oprapen. Net voor het kantelen der eeuw. De scribent zijn van een tijd waarin de grote verhalen van voorheen vervangen zijn door versplinterde waarheden.

'De Laatste Notities' is dan ook de rake titel boven de halve pagina die Jos Boré in De Morgen uittrekt voor zijn recensie van 'La Dolce Vita'.

Boré komt terug op het 'Bitter tegengif' dat hij eerder al ontwaard heeft als een rode draad doorheen al mijn vorige romans. Hij gaat nu nog een stap verder. In een tijd van weg glijdende waarden, op de kanteling der eeuwen, wordt het idealisme nu een 'idealistisch onrealisme.' De boekhouding van de moderniteit, zoals hij het noemt wordt aldus mee vermalen met de rest van de grote verhalen. Fin de siècle, helemaal. Ik heb wat ik wou. Niets hoort overeind te blijven. Het boek weggooien met de boekhouding? Net niet. Voor Jos Boré toch niet.

Jos Boré: 'Zoals de meeste van zijn romans is La Dolce Vita geladen met een zeer sterk, in deze tijd onrealistisch idealistisch rechtvaardigheidsgevoel. Zijn uitgesproken ethische norm is geïnspireerd door de aanblik van al het verwerpelijke dat maar niet opgeruimd raakt in deze maatschappij, gaande van het verschrikkelijke dédain en de vermeende maatschappelijke superioriteit van de betere klassen over valse schijn en hypocrisie tot cynisch machtsmisbruik en de schijnbare onaantastbaarheid van de gevestigde machten.'

Terwijl Jeroen Overstijns, de nieuwe zelfgenoegzame Letterenmandarijn van 'De Standaard' dat 'verschrikkelijke dédain van de zogeheten betere klasse' zelf illustreert door brutaal in zijn haatrecensie de man te spelen en het zogeheten 'onmodern en anachronistisch idealisme' van de auteur paginavullend te banaliseren, erger de oprechtheid ervan te ridiculiseren, stoot de integere recensent Boré vakkundig door tot de kern..

Jos Boré: 'De auteur gaat recht op zijn doel af. Hij beoogt de totale ontluistering van de schone schijn, het demasqué van de hypocrisie. Anders dan in zijn vorige boeken stelt hij zich nu echter niet op als een potentiële wereldverbeteraar die zijn cynisme maar net in toom kan houden. Hij zet nu een stap verder. Hoofdpersonage Valentin Vansteenbrugge is er in zijn onderzoek op uit de Grote Lijnen van het leven bloot te leggen en concludeert dat er naast negentig procent alledaagse vulling tien procent harde kern overblijft. Dan gaat het om liefde, haat, verlangen, tederheid, vriendschap, afscheid, gemis, gevoel, herinnering, weemoed, eenzaamheid.'

'La Dolce Vita is opgezet als een proeve van bekwaam schrijven maar ook als een constructie die een levensbalans, een saldo van ervaringen moet torsen. Waar de ontbrekende verbittering wat ruimte heeft geschapen en de overheersende ironie niet

in de richting van de groteteske wijst, ademt de tekst een berustende melancholie, bijna defaitisme, dat aan het einde de pas wordt afgesneden door een nieuw credo in de akte van Vansteenbrugge, wie weet de spreekbuis van de auteur zelf.'

Zo. Eerlijk kan het dus ook. De humor van La Dolce Vita is Luc Lanoy in Lees Idee daarbij gelukkig niet ontgaan.

'De anekdotisch gestoffeerde en overwegend fragmentaire verhalen van Vansteenbrugges clientèle worden door de auteur met verve ingekleurd met veel oog voor couleur locale – onder meer via de taal en de uitdrukkingen die hem in de mond worden gelegd. Elk relaas is overigens doordrenkt van een flinke dosis ironie, die de vele clichés doorprikt en de tragiek achter wat gezegd wordt pas goed doet uitkomen. Het levert in vele gevallen amusante situaties en coïncidenties op, die de in wezen donkere ondertoon van het verhaalde en van de roman in zijn geheel op authentieke manier zowel relativiseren als verlevendigen en ondersteunen. Tenslotte is hoofdpersoon Vansteenbrugge medehoofdfiguur in een verhaal over het universele verlangen naar geloof, hoop en liefde. In een verhaal ook over vervreemding, leegte en eenzaamheid.'

'Hoewel het geheel zich afspeelt in een gefingeerde werkelijkheid, zijn er voortdurend knipoogjes naar bestaande feiten, personen en gebeurtenissen. Niet alleen met betrekking tot de wielersport, maar ook referenties aan de politieke actualiteit. De maatschappijkritische dimensie van de roman is trouwens opmerkelijk. Eigenlijk voert de auteur ook constant een zeer herkenbaar en sterk ironisch spel op tussen fictie en realiteit, tussen roman en werkelijkheid.'

'Verhaal-en verteltempo liggen bijzonder hoog. Dat effect wordt in de eerste plaats bereikt door de vaak uitgesproken elliptische stijl en door de diverse (pseudo-) monologen waarmee het geheel is gecomponeerd. Ook het functioneel aanwenden van herhalingen, het procédé van de litanie, het parodiëren van bestaande teksten tot en met intertekstuele verwijzingen getuigen van métier. Bovenal is het een onderhoudende en zeer leesbare roman.'

'Je hoort de personages spreken', schrijft Geert Swaenepoel over 'La Dolce Vita' in zijn recensie voor 'In en om de Kunst. De auteur geeft hen een eigen stem waarin dialect en spreektaal doorklinken. Door de ironische ondertoon vermijdt hij dat zo'n roman ontaardt tot klucht. Het wisselen van de personages en de flitsende taal geeft vaart aan het boek. La Dolce Vita is een bitterzoete tragikomedie rond eenzaamheid en onvermogen tot communicatie, twee kenmerken van deze tijd.'

'La Dolce Vita' is een ode aan het leven, schrijft Piet de Moor in Knack. 'En vandaar een impliciete kritiek op de tradities en instellingen die het leven van de mens soms beknellen en bezuren: de bourgeoisie, de kerk, de media, de psychiatrie, en, in onze tijd, gewoon Internet'.

'Al de personages hebben gemeen dat ze op zoek zijn naar zekerheid, tederheid en geborgenheid. Tegenover Valentin die hun vertrouwen wint, laten ze hun masker vallen. En van die openhartigheid worden ze alleen maar beter.'

Piet de Moor: 'Valentins notities over de monologen van zijn bezoekers vormen de ruggensteun van de roman waarvan de structuur nerveus en de stijl direct is. De

auteur beweegt zich in La Dolce vita als een bokser in de ring die zijn sarcastische meppen dansend uitdeelt. Zijn korte zinnen slaan vonken. Hij verstaat de kunst om zijn personages tot leven te wekken door ze gewoon hun idioom te laten spreken.'

Als een bokser in de ring. Die moet ik onthouden.

15.

Met De Ommegang, mijn zevende roman, wil ik graag helemaal terug naar mijn geliefd Ronse. Al noem ik het stadje (anders dan in Zonde van Nini): Daelegem. In Weekblad AZ is Geert Desmijtere de eerste om dat te signaleren. Ronse dus. Jawel, maar.

'De Ommegang is meer dan een roman over Ronse en de Ronsenaars. Het is een verhaal over liefde en vriendschap, over gemis en hunkering, over trouw en ontgoocheling. De Ommegang portretteert zijn personages scherp maar met ontroering en vertedering. Mocht u het nog niet hebben begrepen: sinds Zonde van Nini is er een lange weg afgelegd. Tenslotte is het leven een beetje een Ommegang.'

Dat het leven als een Ommegang zelf is, heeft ook Kris Naudts begrepen. Voor Het Nieuwsblad heeft hij maar een half woord nodig om me te doen zeggen waar het voor alle Ronsenaars altijd om draaien zal.

'De Fiertel is de dag waarop het verleden het heden inhaalt en de Ronsenaars hun toekomst tegemoet stappen. Dit is waarom je Ronse nooit helemaal verlaat. Een voettocht van gisteren naar morgen. De eeuwigheid van één dag. In de Ommegang is een kleine stad groot in zijn ritueel. Omdat de Ommegang de gewone dingen overstijgt. De Fiertel is een metafoor voor de gewone gang van het leven omdat hij alle mensen bijeenbrengt: voetvolk en fiere ruiters, notabelen en simpele volksmensen, rijk en arm. Ouderen vallen af, jongeren komen erbij. Mensen worden geboren en gaan dood en de ommegang vangt dat allemaal op. Het verlangen om zichzelf te overstijgen in het goede, het schone en het ware. De tijd zal nooit vat krijgen op de Ommegang. Zelfs de oorlogen kregen hem niet klein.'

Vrij Nederland sluit aan bij wat Geert Desmijtere in de roman ziet bovendrijven. Dat goede, dat schone, dat ware kan benoemd worden: liefde en vriendschap.

Vrij Nederland: 'De auteur is een accuraat beschrijver van de tirannie die alles vermorzelt. In Daelegem (lees: Ronse) wordt alles vermalen tussen arm en rijk, katholiek en vrijzinnig, Vlaams en Frans, plat en heuvelachtig, liefde en haat, kosmopolitisme en benepenheid, geborgenheid en verweerdheid.'

‘De slotscène van de Ommegang is een mooie paradox, want Désiré Hofstadts’ verlamming is in werkelijkheid een overwinning van de vrije geest die gekozen heeft voor wat beter is in de mens.’

‘De Ommegang is behalve een sombere vertelling over sociale gedetermineerdheid ook een verhaal over de ontdekking van de innerlijke vrijheid die ontstaat in de schaduw van de grote en onzichtbare dingen die het leven de moeite waarde maken: vriendschap en liefde.’

‘Antigif’, zo titelt Betty Mellaerts mooi en krachtig in haar paginavullend interview voor het blad van de Co-Libro-boekhandels.

Betty Mellaerts: ‘De auteur is journalist en romancier tegelijk. Het is helaas weinigen in Vlaanderen gegeven om te kunnen leven van de opbrengst van een boek. Het maakt de schrijver van De Ommegang er niet minder vasthoudend om. Daarin doorpikt hij de hypocrisie, de kortzichtigheid en het rechtse gedachtengoed van de burgerij van Daelegem, een klein stadje in de Vlaamse Ardennen. Zijn stijl is daarbij ingetogener dan in zijn vorig werk, de emoties meer ingehouden.’

‘Schrijven kan de auteur van de Ommegang als de beste’, schrijft Paul Jacobs alias Gutenberg in Ons Recht.

‘De Ommegang heeft van mij een ieder geval een onvoorwaardelijke fan gemaakt. Wat dit boek zo bijzonder maakt, is de schitterend volgehouden stijl. De auteur moet een bijna onfeilbaar getraind oor hebben voor zijn taal die geregeld en onvermijdelijk doet denken aan de Kempense familiale codetaal uit de romans van Walter van den Broeck.’

‘Nog een andere schrijver met wie de auteur is verwant, is koning Nobel zelf: Hugo Claus. Maar waar Claus de grandeur en het zelfvertrouwen (‘de noodzakelijke overmoed’) heeft gehad om over zijn jeugdijaren en de plaatselijke weldenkende middenstanders een bestsellende turf als Het Verdriet van België te schrijven, durft deze auteur de sprong niet aan en beperkt hij zich tot een schetsmatig aangezette mozaïek. Met opzet, of uit schrik om voor sentimenteel te worden uitgescholden, breekt de auteur elk opstapje naar passie onmiddellijk af met een grap of een kwaad uitgesproken scheldwoord zodat zich hier dan weer de vergelijking met de schijnbare koelheid van Willem Elsschot aandient.’

‘Schijnbaar, want het vergt geen bovennatuurlijke mensenkennis om achter het aanhoudend gegrapt een makkelijk te kwetsen romanticus te vermoeden. Toch is deze bescheidenheid ook verfrissend. Let er maar eens op hoe weinig ikken er voorkomen in De Ommegang. Geen geringe prestatie voor een roman met een ik-figuur als verteller.’

‘De verleiding is groot om van een auteur met zoveel potentieel een groot, voldragen meesterwerk te verlangen, vol humor, passie en gevoel. Het is waarschijnlijk even dom als van een meesterlijke liedjesschrijver als Brel een opera te eisen.’

‘Zijn pen blijft een kleurrijk en sappig penseel dat onstuimig, geestig, droef, opstandig, melanchonisch, ironisch en knipogend het palet beroert en streelt om dan

scherp maar toch mild, slaand en zalvend een boodschap tegen de onverdraagzaamheid, de hypocrisie en de schijnheiligheid aan het papier toe te vertrouwen', zo schrijft Jos Mestdach in Het Volk.

Niet zo echter voor ene Luk De Waele die zich in De Vrijzinnige Lezer blijkbaar blind staart op de Ommegang als al te katholiek ritueel.

'De wegen des Heren zijn ondoorgrondelijk. Dit werkje durven we niemand cadeau doen.'

Bang om de sektarische paden te verlaten, allicht.

Dat is het laatste wat je Clair Ysebaert, gewezen kabinetschef van Guy Verhofstadt en éminence grise der Vlaamse liberalen alvast verwijten kan.

In de Burgerkrant trekt hij zowaar een volle pagina uit voor citaten uit De Ommegang.

Clair Ysebaert: 'Citaten uit een Vlaamse roman die ik de Burgerkrantlezers niet wil onthouden. Evenmin aan de dames en heren recensenten, puntengevers en andere vakbekwame juryleden die Vlaamse literaire prijzen allerhande uitdelen. Wanneer stappen zij uit de kleine cocon van bekende genomineerden? Wanneer buigen zij zich ook over talent buiten het kringetje dat reeds bulkt onder de beklemmende zelfbediening en de wederzijdse beverediging met Gouden en andere Uilen?'

Van heren recensenten gesproken, aan één van hen dank ik alvast de titel van deze literaire autobiografie: Jeroen Overstijns, de inmiddels ook alweer ex-chef van de Standaard der Letteren.

Jeroen Overtijns: 'De Ommegang ruikt gewoon naar schrijfzweet en veel te veel nachtelijke uren waarin de sterrennacht hopelijk inspiratie brengt, en anders is er nog de fles. Net dat teveel aan transpiratie en krampachtig willen, vermengd met een tekort aan inspiratie, lijken tot deze mislukte mengeling van kleinburgerlijkheid en bohémienenschap te hebben geleid'.

Overstijns schrijft op dat moment voor de krantengroep waarvan ik zelf als journalist nog kaderlid en redactiechef ben. Dirk Achten, dan uitgever van De Standaard, zit op het moment van de publicatie in het buitenland. Bij zijn terugkeer biedt hij me oprecht geschrokken om deze persoonlijke tackle een rechtzetting aan. Ik weiger ze. Ik heb nooit op kritieken gereageerd. Ook niet toen Brusselmans me (op schitterende schrijverswijs en niet helemaal onterecht) op zijn boterham legde voor Bal Masqué mijn tweede roman.

Ik doe het dan ook niet. Al valt het me dan zeer zwaar. Maar het vrije woord is me heilig. Ook dat van Overstijns, die me als mens diep raakt en als auteur kraakt en monddood maakt. De haat die er zo dik op ligt en die ik bij elke regel van zijn 'recensie' voel, zal me lang achtervolgen. De volgehouden giftirade zal me, anders dan de scherpe en rake humor van Brusselmans, diep kwetsen en behoorlijk van mijn stuk brengen.

Mijn verkoopscijfers bij Manteau zijn op dat moment al allesbehalve die van

opkomende thriller-bestsellers-auteurs als Pieter Aspe. Ik sta daar als Vlaams 'literair' auteur van een (door Overstijns' doorzichtige tijdswaan zo gebanvloekt en vermaledijd) Flandre Profonde- oeuvre sowieso al onder druk. We hebben dat vaker met de uitgever doorgepraat. Mijn uitgever gelooft echt in mijn schrijfwerk, zo wordt me daar steeds weer verzekerd. Tenslotte is Manteau me komen weghalen bij mijn vorige uitgever en heb ik thuis getekende contracten liggen voor nieuw te verschijnen werk. Meer bepaald voor een bundel van vijf romans onder de verzamelnaam 'Belgetude' waarover ik me verheug omdat zowel 'Nini' als 'Valentine', 'Een en al begeerte', 'De Held' en 'De Ommegang' aldus ter kennismaking voor de lezer in een werk bijeen komen te zitten. Ik voel echter al meteen nattigheid wanneer mijn uitgever die bundel na deze recensie plots blijkt te willen uitstellen.

Als verwoed sporter (hij zou als verdienstelijk jogger moeten weten wat dat veronderstelt) laat ik die suggestie van de fles voor Overstijns zelf, die er nu misschien zelf troost kan in vinden voor zijn zo te zien weinig glorieuze en efemere leiding van de Standaard der Letteren. Naar de sterren ben ik echter wel altijd blijven kijken. Wegdromend tot bij mijn maat Le Petit Prince aldaar op zijn asteroïde. Denkend aan een citaat van zijn schrijfpapa Saint-Exupéry:

'Il faut laisser mourir les choses basses dans leur propre poison.'

Dat ik van Mark Vlaeminck in Het Nieuwsblad, ondanks deze doelbewuste harde vernieling in De Standaard der Letteren, kort daarop voor De Ommegang vier sterren kreeg kon me toen nauwelijks troosten. Hoe Mark Vlaeminck ook zijn best deed om zijn onnavolgbare pen te veggen aan Overstijns' scheldproza.

Het Nieuwsblad: 'De Ommegang: sublieme bladzijden. Zoals de jonge Dees bij het standbeeld van de Bloten Pompier. En vooral een liefdevol portret van een stukje Vlaanderen waarvan de meesten allang vergeten zijn dat het er was, maar dat dank zij de auteur van De Ommegang blijft bestaan.'

Maar toegegeven, deze doelgerichte literaire moordaanslag heeft mij deze keer ook als mens zoals gezegd diep geraakt. De zoektocht naar de motieven (ik kreeg steeds meer aanwijzingen van allerlei obscure netwerk-gerelateerde rancunes en kleine afrekeningen in het literaire-journalistieke milieu dat ik toen beroepshalve frequenterde) heb ik maar stopgezet: vanwege al te onwelriekend.

Een recht op antwoord wou ik dus niet. Op eerherstel van de krant meen ik - na deze regelrechte aanslag op de mens en de auteur- wel nog altijd recht te hebben.

Maar ik verwacht vooral niks van niemand meer, in dat wereldje van tijdelijke zelfgenoegzame mandarijnjes en hun geneuzel in de marge van het echte schrijven.

Wel offreer ik me vandaag voor het eerst de luxe van het vrije woord om mijn eigen 121.000 lieve clickers bij deze gerust te stellen.

Na 'De Gok van Hermes', 'De Schrijfheren', en 'Vader Dag' is mijn inspiratie, heel anders dan Overstijns het voor zichzelf had gewenst, nog lang niet opgedroogd. Schrijven is mijn leven. Wie mijn pen wil breken, breekt mijn leven.

Bij Manteau is me vaak verweten dat ik te weinig opkwam voor mezelf als auteur. Wel

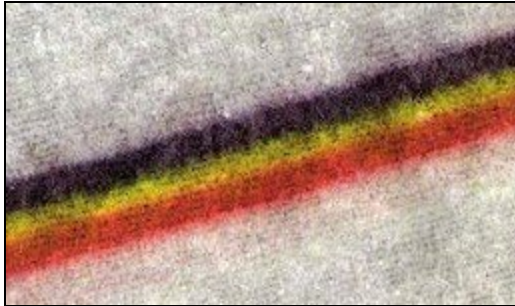
voilà zie. Al zal ik wel nooit een tafelspringer zijn. Ik wil het hebben van de tekst zelf en niet van alle poeha errond. Een lange fidele echte band tussen de schrijver en lezer.

Vandaag schrijf ik dit alles echter ook en vooral om iemand te danken die mijn schrijfdrang heeft gered. Al weet hij dat zelf niet. Zes maanden na die rancuneuze literaire moordpoging kom ik als vernederd auteur en als gekwetst mens eindelijk weer overeind.

Die ochtend in Humo, lees ik uit de mond van niemand minder dan schrijfheer Walter van den Broeck bij de eindejaarsvragen dat... De Ommegang het beste is wat hij dat jaar heeft gelezen. Met ondermeer 'Geheime Kamers' van Jeroen Brouwers. Ik ben in goed gezelschap, voor een zogenaamd leeggeschreven auteur.

Nooit heb ik de sterrenhemel mooier gevonden dan die nieuwe schrijfnacht waarin Hermes, de Schrijfheren en Vader Dag al op me wachtten...

16.

Na de haatrecensie van Jeroen Overstijns, de nieuwe efemere koning boosoog in het land der letteren, komt mijn tot dan uitstekende relatie met Wim Verheije, uitgeefdirecteur van Manteau onder druk. Net zoals zijn voorgangers Lionel Deflo en ervoor (bij Hadewijch) Roger Binnenmans heeft Wim zich tot dan altijd een oprechte fan getoond van mijn werk. Met de verfijnde stijl hem eigen, heeft hij zich steeds hard ingespannen om me, los van de waan van de tijd, rustig te laten voorschrijven aan mijn eigen koppige schrijfplan. Toegegeven: geen kleine verdienste. Want het tijdsbeeld wil naast buitenlandse bestsellers ook op de Vlaamse lezersmarkt steeds meer snel weglezende lectuur, actuele non-fictie (genre het Paolaboek van Mario Danneels), faction en thrillers.

Zo beleef ik tegelijk als journalist en als auteur bij Manteau vanop de eerste rij de snelle doorbraak Pierre Aspeslagh, alias Pieter Aspe. Ik zie er ook hoe de 'dino's' van de Vlaamse Letteren en van de lectuurlijstjes op school gaandeweg vertrekken of op de achtergrond van het nieuwe grote schrijfgeweld verdwijnen.

Jef Geeraerts verhuist naar andere uitgeefoorden. Ward Ruyslinck, Jos Vandelloo, Willy Spillebeen, het zijn allemaal mijn minzame schrijfbroeders die de meanders van de uitgeverij in Vlaanderen al vele jaren kennen en heel filosofisch toekijken hoe de lawaaierige tafelspringers en hun mediacompanen het letterland komen bevolken.

Jezelf blijven en je eigen schrijfroute volgen, je pen getrouw blijven zonder toe te geven aan de druk van de markt, de commerce, de tijd: het is de lastigste weg. En hij

loopt in Vlaanderen steeds vaker dood.

Wim Verheije meldt me dat hij eraan denkt om de contractueel geregelde uitgave van mijn romanbundel 'Belgetude' uit te stellen. Voor het eerst verschillen we grondig van mening. Als er me dan al iets in dat wereldje van uitgevers wordt verweten, is het dat ik te weinig voor mijn werk opkom (met deze blog en het onverwachte succes ervan haal ik nu in ijtempo mijn scha in).

Ik sta er dus op dat de afspraken omtrent Belgetude gehonoreerd worden, ongeacht wat een of andere mandarijn van de nieuwe post-moderne schrijftrend daarvan vindt. Na wat gekissebis stelt Wim Verheije me voor de keuze. Een duurdere biobliofiele uitgave of dan een gewone betaalbare bundel. Ik ga voor het laatste.

Wat ik wil, is dat de vijf romans in Belgetude die de afgelegde schrijfroute in die afgelopen decennia in kaart brengen vlot en betaalbaar bij de lezer geraken. Ik krijg mijn zin. Maar ik weet al dat dit het boek van het afscheid wordt: afscheid van Manteau, niet van het schrijven.

*Een mens kan vernederd worden
maar daarom nog niet vernield.
Hemingway.*

Zonder vertrouwensrelatie uitgever-auteur wordt het nog moeilijker dan het al is. Als stoorzenders van buitenaf (er zijn er nogal wat: de aandeelhouders, de nieuwe directie, de boekhouders, de mandarijnen) erin slagen die relatie onderuit te halen, blijft de auteur alleen achter.

Doch met zijn fidele lezers.

'Belgetude' wordt onthaald op vier sterren, op de mooie vijf kolommentitel 'Vlaanderen vanachter de gordijntjes' en op een halve pagina lof in Het Nieuwsblad.

Mark Vlaeminck: 'De romans van deze auteur zijn nooit ingewikkelde postmoderne structuren. Hij is op de eerste plaats een verteller die naar mensen kijkt en luistert en hun reacties in rake spreektaal vat.'

Veel meer dan zomaar de beschrijving van het kleine Vlaanderen is dit Vlaanderen zoals het echt in de diepte leeft.

'Vanachter het gordijn, dat hij eventjes opzij schuift, kijkt de auteur naar de burgers die voorbijtrekken. Hij monnellacht want hij begrijpt ze. En hij beschijft ze. Met liefde, met begrip en met humor.'

Het ontgaat Mark Vlaeminck niet dat Manteau als kaft van het boek gaat voor grijs met een streepje zwart-geel-rood. Zo grijs als de Belgische luchten boven een land met tricolore vlag. Bij nader toezien: een dweil.

Een dweil die alles schoonmaakt, een keer het vuil opgezogen en eruit geperst is.

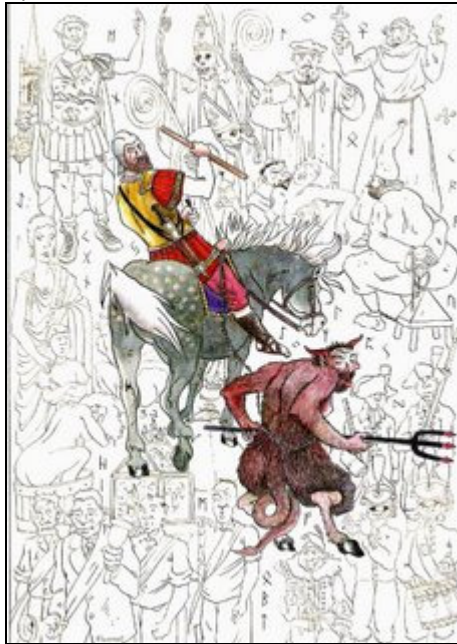
'Een uitstekend initiatief van uitgeverij Manteau om de romans van deze auteur te bundelen in een mooie band', zo begroet Knack de uitgave.

Knack: 'Belgetude is een prachtige Belgische kroniek over Congo, clubs, collaboratie, kapitalisten, kerk, koningen en coureurs.'

Manteau 'honoreert' het contract met een oplage van...400 stuks. In een light print-on-demand uitgave, op doorkijkpapier. Het boek verwordt dan ook al snel een antiquiteit op het internetdoorverkoopcircuit.

Toujours sourire.

17.

Mijn eerste races reed ik in bobijnkarretjes, voortgestuwd door mijn oudere broers. Vanuit pole position raceten we tegen de neven. Stirling Moss, Jack Brabam, Jim Clark, Graham Hill waren onze helden.

We vertrokken aan de weegschaal pal onder het glazen bureau van grootvader. In slalom laveerden we tussen de getouwen. Zo verder door langs de smidse naar de 'picurage' waar vrouwen coupons kuisten.

Alle lage stoten waren toegelaten. We bestookten elkaar met schietspoelen en bobijnen. In 'Zonde van Nini' en De Schietspoeldynastie' kwam die verdwenen wereld weer eventjes opborrelen. Lang dacht ik ten onrechte dat de geschiedenis van Ronse samenviel met die van de textiel.

Toen ik, meegeslept door slechte vrienden die tot op vandaag in de paus als geruststellend normerend gezag geloven, promoveerde van dilettante Fiertelaar tot fervente Schrijnvolger, werd me gaandeweg duidelijk dat die geschiedenis van de textiel eigenlijk maar een schijntje is van de ware wording van Ronse.

Textiel gaat over honderd jaar. De verering van ene Hermes zijne knoken (bij gebrek aan beter gebeente eerder toevallig opgescharreld in de Grand Bazar van relieken langs de kanten van Cornelimunster) loopt over 1200 jaar.

Wie die wordingsgeschiedenis van Ronse wil kennen, moet dus vroeg of laat teruggaan naar Hermes en het gesjacher errond.

Het Klein Marktje bijvoorbeeld ontstaat als the place to be alwaar kiekens en konijnen worden geschonken aan het Kapittel door families die hun psychosomatici, epileptici en andere neuroten willen laten belezen in de hoop op soelaas, vooral voor hun eigen portemonnee.

Er blijkt immers vooral een financiële bedoeling onder de belezing te schuilen. Van gekken in je familie kan je dan niet erven in die donkere tijden van obscurantisme. Tenzij... je een attest kan voorleggen dat je je zotte familiant hebt laten belezen. Zoiets geldt dan als bewijs dat je alles gedaan hebt wat kon om de duivel te verdrijven uit het lichaam van de sukkelaar. Want gek zijn is een afwijking van Gods wondere schepping en daar kan alleen de duivel mee gemoeid zijn.

Van heinde en verre komen ze aldus om Hermes te aanbidden. Het spel werkt. De commerce herpakt. Het Kapittel floreert. Jacobus Baert verkoopt gretig armreliëkhouders en andere prullaria aan de goedgelovigen. Hij doet dat zelfs zo grondig dat hij berispt wordt door het Kapittel: vanwege het bepotelen van jonge deernen. De diepe geschiedenis van Ronse is meer dan een schietende spoel in het bobijntje van een begijntje .

Die slechte godvrezende vrienden van daarnet brengen me gaandeweg op het idee om me te verdiepen in de geschiedenis van deze geprefabriceerde import-patroon van Ronse. Trigger avant la lettre. Trekpleister. Commerciële voltreffer.

Twee drie jaar zal ik me aldus verkneukelen of liever verknokelen in de research naar de man die Ronse maakte zonder er zelf ooit een voet te hebben gezet. Ik val van de ene verbazing in de andere op mijn zoektocht langs de catacomben van de klerikale exploitatie der goedgelovigheid.

Tussen illusie en geloof, tussen magie en sacraal gesjoemel ban ik moeizaam mijn weg naar Ronse's mooiste en langst volgehouden mythe. Gaandeweg geraak ik onder de charme. Want toegegeven: si non e vero, e ben trovato.

Hermes is aldus voor de Ronsenaars wat Homeros is voor de oude Grieken en Koning Arthur voor de banketjonkers van The Round Table. Mix van fictie en historische halve waarheden. Mengeling van wensdromen en werkelijkheid. Amalgaam van autosuggestie en daardoor bijwijlen inderdaad zalvende rite. Want in de wereld van trance en bijgeloof helpen zelfs kastanjes in je rechterbroekzak. Zoals mijn imposante groot tante Héléne achter haar glazen bol ook al wist.

Hermes is ronduit de geschiedenis van de waanzin in alle betekenissen van het woord.

Patroon van dat eigenzinnig Asterixdorpje genaamd Renaisix. ('Ils sont fous ces Renaisiens'). In dat surrealistische landje genaamd Belgix.

In mijn theatertekst 'De Gok van Hermes' plaats ik de Romeinse wereld van de koele ratio tegenover die van het hart. Ik meng daartoe de fameuze 'Pari de Pascal' met wat het Prinsje van Saint-Exupéry al weet:

'L'on ne voit bien qu'avec le coeur, l'essentiel reste invisible des yeux.'

Ik ga hiervoor gretig te rade bij de stoïcijnen en meer bepaald bij Keizer Hadrianus. Vooral dan die van Marguerite Yourcenar. Ik dompel me totaal onder in de wereld van het Romeinse gezag. Ik koppel mijn twee uitgangspunten aan het flinterdunne verhaaltje dat Ronsese kinderen op hun eerste schoolbankjes voorgeschoteld krijgen omtrent Hermes.

Hermes, stadsprefect van Rome, offert aan de Romeinse goden in de hoop zijn zieke zoon van de dood te redden. Zijn oude goden luisteren niet. Hij probeert het dan maar bij die god van de nieuwe sekte der Christenen. Baat het niet, dan schaadt het niet. Maar het schaadt dus wél. De keizer laat zoveel ontrouw van een hoge dignataris niet over zich heen gaan. Exit Hermes. Kop eraf en doek.

Geen enkel project heeft in mijn schrijven (bijna schreef ik in dit geval: schrijvend) bestaan meer van me gevergd dan deze 'Gok van Hermes.' Want ik wou dat alles kloppen zou. Tot en met de maaltijden van de Romeinen, hun benamingen, hun rijkunsten, hun gevechtstechnieken en de veroverde gebieden in de eigen benaminge van toen.

Van de acteurs van Theater Voor Taal en Volk, in een onnavolgbare regie van Geert Desmijtere, werd aldus een bijna bovenmenselijke inspanning gevraagd om zich totaal in te leven in die voor hen compleet werledvreemde want lang verdwenen wereld.

Maar het werkte. Door hun talent en hun ongezien inlevingsvermogen en hun ontroerend enthousiasme werd De Gok eigenlijk het echte Mirakel van Hermes. Want Hermes kwam echt tot leven. De mythe werd vlees en bloed. Heel eventjes.

Die ene universele hoopgevende waarheid hebben mijn slechte vrienden bewonderaars van de Roomse normenfabriek achter dat schrijf me hiermee aldus bijgebracht.

Mensen kunnen zichzelf overstijgen. Als ze maar - samen - willen blijven zoeken naar het schone, het goede en het ware.

Ook al is dat ware omtrent Hermes niks meer dan een eeuwenlang volgehouden illusie.

Niks meer. Maar ook niks minder.

18.

De dag dat mijn vriend en schrijfbroeder Geert Desmijtere me vraagt of ik het zie zitten om samen met hem en mijn journalistiek petekind Koen Lauwereyns een vervolg te schrijven op Valère Depauws meesterlijke Tavi, besef ik nog niet in welke mate hiermee een jongensdroom in vervulling zal gaan.

Vanaf de eerste bijeenkomst in Restaurant The Look is het al lachen geblazen wanneer we de synopsis bespreken. Wat we dan al weten, is dat Madleenekie al dood en begraven zal zijn als het spel nog moet beginnen. De hele Tavimeute zal Madleenekie gaandeweg achterna zitten in het Paradijs.

Wanneer we met chef Johan Vanderaspolden de muziek bespreken en we daarbij bij de Dame Blanche opteren voor paradijselijke klanken met Hawaiaans gitaarspel, lost Johan, bijgenaamd 'Poilke' deze onnavolgbare frase:

'Foateloak weude goore tuus gelek 'n gevuigoode mandoliene?'

Meer hebben we als vier verenigde pipo's niet meer nodig om daarop door te gaan. De naam van het Tavi-muziekgezelschap 'De Gevuigoode Mandolienen' komt daar aldus tot stand.

Uit de eeuwige discussie of het nu 'De Gevuigoode' dan wel 'De Gevuigoode' Mandolienen moet zijn, daar zijn we nooit uitgeraakt. Laat ons zeggen dat de l blijven hangen is in de hopen lol die we gehad hebben bij de hele verdere onderneming van 'Tavi in 't Paradijs'.

Valère Depauw heeft dikke boeken geschreven. Ondermeer turven over de Katharen en andere mysteries. Op een dag is Norbert D'Hulst, dan secretaris-generaal van het Davidsfonds, een hele stapel van die turven op mijn salontafel komen droppen.

Als je al die boeken zo bijeen ziet, weet je wat Depauw als schrijvend mens zoal in zijn pen had zitten. Maar voor ons Ronsenaars blijft vooral zijn Tavi een onvergankelijk en onovertroffen monument van volkse leute. Het diepe Ronse.

De uitdaging om, pakweg zestig jaar later, die lange ingebakken traditie te evenaren met nieuwe Tavi-avonturen droeg dan ook een risico in dan we nooit genoeg konden inschatten.

Bovendien werd er gekozen voor allemaal nieuwe liedjes. Ook dat was geen kleine gok. Het enthousiasme van de spelers en muzikanten kon bovendien alleen maar in goede banen geleid worden dank zij de ervaring van mijn companen en spitsbroeders Geert en Koen die de hele productie en regie voor hun rekening namen. Koen legde bovendien al zijn creativiteit in een té gekke regie die volle zalen in een deuk zou krijgen.

Want de Ronsenaars kwamen, in massale getale. Bij de laatste vertoning zijn we achter het doek in mekaars armen gevallen. We hadden geen woorden voor onze dankbaarheid om zoveel puur Ronsies genoeg. Hoe dan ook: onze keel zat dicht en onze ogen voelden nattigheid. Onbeschrijflijke momenten van diepe hevige emotie.

Toen ik even voordien bij de apotheose met mijn twee schrijfbroeders voor een uitgelaten publiek dansend 'Loet oes noa drummen vaan Roonse' stond te zingen, wist

ik dat er altijd dat echte diepe Ronse zou zijn: hartelijk, ongedwongen, volks en recht voor de raap.

Sindsdien wordt ons door spelers en publiek om de haverklap gevraagd 'wanneer we het overdoen'.

The answer my friends is blowin' in the wind.

*'k Zoet zengen, 'k zoet zwieren
oh Roonse 'k zie oa gieren...*